

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE
BETREKKINGEN

mercredi

29-09-2004

Matin

woensdag

29-09-2004

Voormiddag

<i>cdH</i>	<i>centre démocrate Humaniste</i>
<i>CD&V</i>	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
<i>ECOLO</i>	<i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
<i>FN</i>	<i>Front National</i>
<i>MR</i>	<i>Mouvement réformateur</i>
<i>N-VA</i>	<i>Nieuw-Vlaamse Alliantie</i>
<i>PS</i>	<i>Parti socialiste</i>
<i>sp.a-spirit</i>	<i>Socialistische Partij Anders – Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht</i>
<i>VLAAMS BLOK</i>	<i>Vlaams Blok</i>
<i>VLD</i>	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>

<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>		<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>	
<i>DOC 51 0000/000</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>	<i>DOC 51 0000/000</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>	<i>QRVA</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV</i>	<i>version provisoire du Compte Rendu Intégral (couverture verte)</i>	<i>CRIV</i>	<i>voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>	<i>CRABV</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)</i>	<i>CRIV</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)</i>
	<i>(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>		<i>(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN</i>	<i>séance plénière</i>	<i>PLEN</i>	<i>plenum</i>
<i>COM</i>	<i>réunion de commission</i>	<i>COM</i>	<i>commissievergadering</i>

<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>	<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>
<i>Commandes :</i>	<i>Bestellingen :</i>
<i>Place de la Nation 2</i>	<i>Natieplein 2</i>
<i>1008 Bruxelles</i>	<i>1008 Brussel</i>
<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.laChambre.be</i>	<i>www.deKamer.be</i>
<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>	<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>

SOMMAIRE

Débat sur la politique africaine et interpellation jointe de 1
 - M. Francis Van den Eynde au ministre des Affaires étrangères sur "la politique africaine" 1
 (n° 397)
Orateurs: **Francis Van den Eynde, Karel De Gucht**, ministre des Affaires étrangères, **Stef Goris, Hervé Hasquin, Mohammed Boukourna, Dirk Van der Maelen**, président du groupe sp.a-spirit

Motions 25

INHOUD

Debat over het Afrika-beleid en toegevoegde interpellatie van 1
 - de heer Francis Van den Eynde tot de minister van Buitenlandse Zaken over "het Afrika-beleid" 1
 (nr. 397)
Sprekers: **Francis Van den Eynde, Karel De Gucht**, minister van Buitenlandse Zaken, **Stef Goris, Hervé Hasquin, Mohammed Boukourna, Dirk Van der Maelen**, voorzitter van de sp.a-spirit-fractie

Moties 25

COMMISSION DES RELATIONS EXTERIEURES

du

MERCREDI 29 SEPTEMBRE 2004

Matin

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

van

WOENSDAG 29 SEPTEMBER 2004

Voormiddag

De vergadering wordt geopend om 10.39 uur door de heer Dirk Van der Maelen, voorzitter.
La séance est ouverte à 10.39 heures par M. Dirk Van der Maelen, président.

01 Débat sur la politique africaine et interpellation jointe de

- **M. Francis Van den Eynde au ministre des Affaires étrangères sur "la politique africaine" (n° 397)**

01 Debat over het Afrika-beleid en toegevoegde interpellatie van

- **de heer Francis Van den Eynde tot de minister van Buitenlandse Zaken over "het Afrika-beleid" (nr. 397)**

De **voorzitter**: We zullen het deze ochtend uitsluitend hebben over Congo. De minister zou graag hebben dat we een beknopt debat zouden voeren aangezien hij om 12.15 uur andere verplichtingen heeft. Ik stel voor dat we onze vergadering als volgt organiseren. Aangezien de heer Van den Eynde een interpellatie heeft ingediend, mag hij deze eerst ontwikkelen waarna de minister zal antwoorden. Daarna zijn er andere interventies mogelijk. Tot op heden zijn er mij twee andere interventies bekend, met name die van collega Stef Goris en van mijzelf. Wensen nog collega's het woord te nemen? Collega's Hasquin en Boukourna. Ik stel voor dat we nu het woord geven aan de heer Van den Eynde.

01.01 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, vooraf wens ik mij, zowel bij u als bij de minister en de collega's te verontschuldigen. Ik was wel in het gebouw aanwezig, met name in zaal 1 in de commissie voor de Justitie. De minister van Buitenlandse Zaken weet als oudgediende van dit Parlement ongetwijfeld ook dat men de gewoonte heeft alle vragen en interpellaties op dezelfde dag aan de agenda te plaatsen wat het voor een kamerlid soms moeilijk maakt zich aan de agenda te houden.

Mijnheer de minister, ik apprecieer het idee van een debat over een Afrika-beleid dat, als ik mij niet vergis, van u komt. Ik heb mijn interpellatie precies ingediend om zoiets uit te lokken. Ik wou dit zo vlug mogelijk doen op basis van een paar zaken die ik louter als waarnemingen wil benoemen. Ik herinner mij nog een regering die nog niet paars was maar rooms-rood, waar de minister van Buitenlandse Zaken de heer Derycke was die ondertussen uit de actieve politiek is gestapt. Ik herinner mij de eerste en de tweede paarse regering, waar de minister van Buitenlandse Zaken de heer Michel was. Ik kan niet anders dan vaststellen dat de benadering van de problematiek van Afrika in het algemeen en van Centraal-Afrika in het bijzonder totaal verschillend werd in de regeringen waar de heer Michel bevoegd was voor de Buitenlandse Betrekkingen. Er werd toen een hele andere politiek gevoerd ten overstaan van Congo, Rwanda en Burundi dan in de vroegere regeringen.

01.01 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): J'adhère entièrement à la proposition du ministre d'organiser un débat sur la politique africaine. Mon interpellation tendait précisément à susciter une telle concertation.

Dans les années nonante, au sein de la coalition rouge-romaine au pouvoir à l'époque, le ministre Derycke menait à l'égard du Congo, du Rwanda et du Burundi une politique très différente de celle du ministre Michel dans les gouvernements arc-en-ciel et violet. Partisan d'un retour en Afrique, le ministre Michel a tenté d'occuper une position centrale au Congo et de jouer un rôle très actif. A mes yeux, il est toutefois urgent de tourner définitivement la page de notre passé colonial.

Deze politiek was veel actiever. Dat is het minste wat wij kunnen zeggen. Deze politiek heb ik vaak "back to Africa" genoemd. Wij waren stilaan weggegroeid van ons koloniaal verleden. Dat werd naar mijn mening hoogtijd. Er is ondertussen immers bijna een halve eeuw achter de rug. Wij waren stilaan uit dat verleden aan het groeien. Onder de bevoegdheid van minister Michel zijn wij terug met twee voeten tegelijkertijd in Centraal-Congo gaan staan of hebben dat tenminste geprobeerd.

Op het ogenblik dat u werd beëdigd als minister van Buitenlandse Zaken, werd mij verteld – ik beken dat ik het zelf niet heb gezien – dat u van het Staatshoofd de aanbeveling kreeg om de Afrika-politiek van uw voorganger te blijven volgen. Ik neem aan dat met "uw voorganger" de heer Michel werd bedoeld en niet de heer Derycke. Wij kunnen ons dan natuurlijk de vraag stellen of de buitenlandse politiek van ons land op die wijze moet worden gevoerd. Wij kunnen ervan uitgaan dat, wanneer het Staatshoofd zoiets zegt, dit toch iets anders is dan de aanbeveling van een gewone burger. Vanzelfsprekend heeft elke gewone burger, ook het Staatshoofd, het recht om aan een minister aanbevelingen te doen met betrekking tot de door hem gevoerde politiek.

Wat ik uit een en ander concludeer en durf te concluderen, is dat de trendbreuk tussen de politiek van de periode voor de heer Michel en de politiek van de heer Michel heel duidelijk werd geïnspireerd – wat wij ook altijd hebben vermoed – vanuit Laken. Ik stel mij daar een aantal vragen bij.

Eerst en vooral heb ik de indruk dat men in Franstalig België een heel andere kijk heeft op de wijze waarop wij onze buitenlandse politiek moeten voeren dan in Vlaanderen. Op dat vlak – u mag het mij niet kwalijk nemen – reken ik Laken bij Franstalig België. Ik heb de indruk dat men in Franstalig België nog altijd dweept met een lied dat men misschien niet meer kent maar dat destijds zeer patriottisch was en waarin het ging van "is uw landje niet groot ginds toch wacht u een strand als een wereld zo groot waar uw vlag staat geplant". Dat zongen ze in het Frans ook.

01.02 Minister **Karel De Gucht**: ...inspiratie was.

01.03 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Ja maar ik wil het u ook in het Frans citeren: "Si ton sol est petit, dans un monde nouveau l'avenir t'apprendra à planter ton drapeau". Ik heb een patriottische opvoeding gekregen.

01.04 Minister **Karel De Gucht**: Ik weet dat u het Frans perfect beheerst, mijnheer Van den Eynde.

01.05 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Ik ben Brusselaar van geboorte.

Het gaat hier in dit geval duidelijk om een andere kijk, een kijk die laat ons zeggen vertrekt vanuit een nostalgie, een heimwee naar een zeker koloniaal verleden. Begrijp mij niet verkeerd, ik verdenk onze Franstalige staatsgenoten er niet van opnieuw van Congo een kolonie te maken. Ik heb dat niet gezegd, dat zou te lapidair zijn. Het engagement dat zij daar willen doorvoeren lijkt er echter sterk op. Dat

Lorsque M. De Gucht a accédé à ses responsabilités ministérielles actuelles, le Chef de l'Etat lui a recommandé de poursuivre la politique mise en œuvre par son prédécesseur. Je puis m'imaginer qu'une telle recommandation a plus de poids que l'avis d'un simple citoyen. Il ne fait aucun doute que le changement de cap observé après la période Derycke s'est opéré sous la pression de Laeken.

La Belgique francophone - et j'inclus Laeken dans ce concept - entretient toujours une certaine nostalgie de notre passé colonial.

01.05 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Je n'irai pas jusqu'à dire qu'elle projette d'installer à nouveau une colonie en Afrique centrale mais cette tendance était clairement perceptible dans la politique du ministre Michel, qui a même encore envoyé des troupes dans

is heel goed voelbaar geweest onder de bevoegdheid van minister van Buitenlandse Zaken Michel.

Zelfs het terugsturen van troepen kwam ter sprake, wat in feite toch niet helemaal in overeenstemming was met de conclusies van de commissie die zich in de Senaat had gebogen over de problemen die wij in Rwanda hadden gekend. Daarin was men eerder tot de aanbeveling gekomen om zeer voorzichtig te zijn.

Men beroept zich dan in die kringen ook meestal op een zogenaamde Belgische knowhow. Ik zou dit woord normaal niet gebruiken, maar ik gebruik de terminologie die men naar voor schuift. Ik gebruik de terminologie van de mensen die dit verdedigen: de Belgische knowhow of deskundigheid in Centraal-Afrika. Het is niet de eerste keer dat ik dit standpunt hier verkondig: ik twijfel hieraan, eerst en vooral omdat de onafhankelijkheid werd uitgeroepen op 1 juni 1960 of nu al vierenvestig jaar terug. Dat is bijna een halve eeuw, zoals ik reeds zei. Ten tweede pleit wat wij sindsdien in Centraal-Afrika hebben gerealiseerd, toch niet echt voor die deskundigheid. Wij hebben af en toe onze troepen moeten sturen om landgenoten uit de miserie te helpen, terwijl die landgenoten na een paar weken dan toch zo vlug mogelijk terugkeerden. Alle hulp is bijna nutteloos geweest. De situatie is er niet op verbeterd. Sinds een paar jaar hebben wij geprobeerd om opnieuw een klimaat van peis en vrede te brengen. Ik ga niet overdrijven, maar indien men daarin geslaagd was, zou dat al formidabel geweest zijn. Dat is ook niet echt gelukt.

Er zijn nog altijd rebellen. Er wordt nog altijd links en rechts gevochten en af en toe maakt men zelfs nog gewag van genociden. Wij zijn dus niet waar we zouden willen zijn indien wij die politiek tot de onze maken.

Mijn conclusie daaruit is dat wij – zoals ik daarstraks zei – die deskundigheid niet meer hebben. Ik denk ook dat wij dat niet meer aankunnen. We zijn nu eenmaal een klein land. Als dat sommigen zou kwetsen, spreek ik over een land dat niet groot is. We zijn te klein om dit aan te pakken. De Europese Unie is een beetje terughoudend in deze zaak en van de Verenigde Naties hebben we tot nu toe ook niet te veel moeten verwachten, telkens omdat al deze instanties toch af en toe – excuseer mij voor de uitdrukking – een blauwtje hebben opgelopen in Centraal-Afrika.

Ik kom dus vragen, mijnheer de minister, of u deze politiek van actieve aanwezigheid, van actieve bemoeienissen en van actief ter plekke zijn met troepen wil blijven doorvoeren. Wilt u die politiek misschien nog intenser maken of bent u integendeel van mening dat we misschien een beetje voorzichtiger zouden moeten zijn, niet omdat wij ons niet bekommeren om de noodtoestand – het woord is niet te sterk – van de bevolking daar, maar omdat wij daaraan tot nu toe niet veel hebben kunnen veranderen en wij daar waarschijnlijk niet toe in staat zijn, wat de goede wil ook moge zijn?

Dit is mijn vraag. Ik meen dat die perfect past in een debat over het Afrika-beleid. Ik zal daarmee dan ook besluiten. Ik denk dat ik precies op tijd ben, mijnheer de voorzitter.

la région, s'inscrivant ainsi en porte-à-faux avec les conclusions de la commission Rwanda.

Cette politique est souvent justifiée par une référence au savoir-faire belge en ce qui concerne l'Afrique centrale. J'ai des doutes à ce sujet. Le Congo est indépendant depuis 44 ans et nos réalisations au cours de cette période ne plaident pas en faveur de notre expertise. Nous y avons envoyé des troupes à plusieurs reprises et apporté une aide considérable qui s'est révélée inutile par la suite. Même les tentatives entreprises afin d'apporter une certaine stabilité dans la région n'ont guère porté leurs fruits. Nous n'avons pas réalisé les objectifs que nous nous étions fixés.

Notre pays est trop petit, dans le même temps, pour s'attaquer à ce problème. Nous ne devons pas attendre grand-chose de l'UE et des Nations Unies qui, après des expériences désagréables en Afrique centrale, se tiennent sur la réserve.

Le ministre poursuivra-t-il la politique d'immixtion active et d'interventions? Ou adoptera-t-il une attitude plus prudente, inspirée non par l'indifférence mais par l'idée que nos moyens sont insuffisants pour susciter de réels changements en Afrique centrale?

01.06 Minister **Karel De Gucht**: Mijnheer de voorzitter, in de interpellatie stelt de heer Van den Eynde eigenlijk twee vragen. Ten

01.06 **Karel De Gucht**, ministre: Le Roi ne m'a donné aucune

eerste, heeft de Koning mij de opdracht gegeven om het Afrika-beleid van mijn voorganger voort te zetten en ben ik zinnens om dat inderdaad te doen? Ten tweede, is het huidige Afrika-beleid dat door de heer Michel werd gevoerd beter dan het beleid van de vroegere regering?

Op uw eerste vraag kan ik u antwoorden dat ik van de Koning geen enkele opdracht heb gekregen. Bij mijn eedaflegging is de Koning een beetje onoplettend geweest inzake de aanwezigheid van microfoons. Daar moet men ongelooflijk mee opletten in het politieke bestaan. Men moet zich eerst vergewissen van de aanwezigheid van microfoons en dan pas van de aanwezigheid van collega's. Het enige wat de Koning mij heeft gezegd is dat hij vond dat het dossier-Centraal Afrika een belangrijk dossier is en dat het goed zou zijn als wij daarin resultaten zouden boeken. Ik heb daarop geantwoord dat dit inderdaad een belangrijk dossier is, maar ook geen gemakkelijk dossier. Dat is toen 24 uur door de radio uitgezonden. Mijnheer Van den Eynde, u hebt blijkbaar die dag niet naar de radio geluisterd, anders had u dat letterlijk gehoord.

Ik vind dat de Koning het recht heeft om zijn mening over een dossier te geven. Meestal gebeurt dat en colloque singulier. De pers heeft daar iets van opgevangen. Ik vind dat geen probleem. Het Parlement en de regering leggen immers de Afrika-politiek vast.

Ik vind dat de Koning absoluut het recht heeft daarover zijn mening te geven, wat hij overigens op een zeer bescheiden manier heeft gedaan.

Uw tweede vraag was wat de voordelen zijn van de huidige Afrika-politiek ten opzichte van de politiek van de regering voorafgaand aan de paarse coalitie en met name van de heer Derycke. Ik zal geen vergelijking maken tussen de voor- en nadelen van deze twee politieke benaderingen. Alleen denk ik dat onze benadering en die van collega Michel past in de tijdsgeest zoals wij die nu kennen. Het is duidelijk dat er steeds meer internationale aandacht gaat naar een aantal conflicthaarden in de wereld. Die conflicthaarden hangen trouwens niet in onbelangrijke mate samen met het einde van de Koude Oorlog. We zien dat, soms aarzelend, soms met vallen en opstaan en soms met meer succes, de internationale gemeenschap in diverse samenstellingen zich daarmee bemoeit. Dat is het geval voor de Balkan waar Europa in belangrijke mate aanwezig is en waar zij trouwens binnenkort in Bosnië de NATO-opdracht overneemt. Dat is het geval in verband met de kwestie in Darfur waar de Europese Gemeenschap een actie ontwikkelt in samenwerking met de Afrikaanse Unie. Dat is het geval geweest in Liberia, Ivoorkust, Sierra Leone enzovoort. Er is dus een algemene trend, die volgens mij ook noodzakelijk is, waarbij de internationale gemeenschap probeert een oplossing te vinden voor een aantal internationale conflicten. Dat is niet zo eenvoudig.

Ook het conflict rond de Grote Meren is een conflict dat daarin thuishoort en dat eigenlijk onderbelicht is. Als men kijkt naar de omvang van wat er daar de laatste tien jaren is gebeurd, dan is dat zelfs een groot conflict. Sommigen spreken van 3 miljoen slachtoffers. Dat is misschien iets te veel, maar zelfs als er een miljoen minder slachtoffers zijn, dan zijn er nog steeds 2 miljoen mensen slachtoffer geweest van dat conflict.

instruction. Au moment de ma prestation de serment du gouvernement, il a oublié un instant la présence des micros et a simplement précisé que l'Afrique centrale constitue à ses yeux un dossier important et qu'il serait souhaitable d'obtenir des résultats dans ce domaine. Je lui ai répondu qu'il s'agissait d'un dossier certes d'une importance capitale mais également d'une grande complexité. Le Roi a parfaitement le droit de faire part de son opinion, même s'il le fait généralement dans le cadre d'un colloque singulier. Par ailleurs, c'est au gouvernement et au Parlement qu'il appartient de déterminer la politique africaine.

La politique mise en œuvre par la Belgique s'inscrit dans l'esprit du temps. La communauté internationale pratique, plus que par le passé, l'ingérence dans les grands conflits qui, par ailleurs, ne sont généralement pas étrangers à la fin de la guerre froide. A cet égard, je songe aux interventions dans les Balkans, au Darfour, au Libéria, etc. Le conflit dans la région des Grands Lacs figure sur cette liste, mais retient relativement peu l'attention même si, dans l'intervalle, il a déjà coûté la vie à 2 millions de personnes. En l'occurrence, la communauté internationale a un devoir d'ingérence.

Dès lors, je puis pleinement adhérer à l'approche de mon prédécesseur Louis Michel. Notre pays doit veiller à ce que ce conflit soit inscrit à l'agenda international et œuvrer en faveur d'une solution appuyée par l'ensemble des parties. Les accords de Sun City ont ouvert la voie en ce sens. Il s'agit à présent de mettre ces accords en œuvre dans la pratique.

En tant que petit pays, la Belgique n'est effectivement pas en mesure de mener seule cette mission à bonne fin. C'est pourquoi je me

Het beperkt zich trouwens niet alleen tot Congo. Het is een regionaal conflict dat zich uitstrekt over Rwanda, Burundi en Congo en dat zeer sterk etnisch gekleurd is. Het is dus een conflict waar de internationale gemeenschap zich moet mee bezighouden. Het is onderbelicht. Dat is een vaststelling die men moet maken. Er zijn sommige conflicten die op een bepaald ogenblik veel internationale aandacht krijgen en haast sexy worden. Die krijgen dan zeer veel aandacht. Er worden daarvoor dan heel veel middelen vrijgemaakt en andere conflicten die soms minstens even belangrijk zijn en minstens even gevaarlijk zijn en die zelfs meer slachtoffers eisen worden onderbelicht. Het conflict van de Grote Meren behoort daartoe.

Ik schrijf mij volledig in in de benadering die de heer Louis Michel ten opzichte van dat conflict heeft gehad, namelijk dat conflict op de internationale agenda zetten en er ook een onderhandelde oplossing voor vinden. Die onderhandelde oplossing is gevonden, onder andere met de akkoorden van Sun City als laatste stap. Zowel in Rwanda, Burundi als in Congo is het nu de bedoeling dat ze ook in de praktijk wordt omgezet.

Ik zal straks in mijn uiteenzetting dieper ingaan op wat ik mij voorneem te doen en wat ik al heb gedaan.

U vraagt mij waarom België dat doet en waarom België dat moet doen. Zou het niet veel verstandiger zijn om, zoals u suggereert, onze handen af te houden van de regio want wij zijn een klein land? Trouwens, als het van u afhangt, zouden wij nog kleiner zijn want dan zou België er zelfs niet meer zijn. Wij kunnen dit volgens u niet alleen aan. Dat is juist en dat is ook de reden waarom ik, zodra ik de functie van de heer Michel heb overgenomen, heel wat inspanningen heb gedaan om met name de Europese Unie meer dan in het verleden aan het conflict te interesseren. Dit lijkt ook min of meer gelukt te zijn maar dat moet nog vertaald worden in concrete acties ter plaatse. Ik zal daar straks op ingaan.

De echte rechtvaardiging voor dit beleid, met alle consequenties vandien – ook een tussenkomst van België – is een ethische rechtvaardiging. Dit is namelijk een internationaal conflict dat al miljoenen slachtoffers heeft geëist. Wij zijn op internationaal vlak de enigen die de aandacht hiervoor gaande willen houden. Wij zijn hier volgens mij ook in geslaagd. Er is nu aandacht van Zuid-Afrika en de Europese Unie. Wij worden in de internationale gemeenschap gezien als het land dat dit dossier moet trekken. Het is evident dat wij dit niet alleen aankunnen omdat wij daarvoor veel te klein zijn en daarvoor niet de nodige middelen hebben. Zoals ook in andere dossiers zijn er landen die het dossier moeten trekken, het op de agenda moeten plaatsen en die op internationaal vlak de nodige steun moeten verzamelen. Ik vind dit inderdaad een opdracht van België. Ik heb daar in de voorbije twee tot drie maanden heel wat tijd in gestopt. Dat is voor mij de rechtvaardiging. Het gaat hier niet over economische belangen of hegemonistische bedoelingen. Wij hebben de ethische plicht om in dit conflict, dat wij beter kennen dan anderen, trachten bij te dragen tot een oplossing.

Ten slotte zegt u dat we terzake eigenlijk niet veel expertise hebben. Dat is een oordeel dat ik aan u overlaat. Ik stel in elk geval vast dat er in mijn departement heel wat mensen zijn die een zeer goede

suis immédiatement employé à mobiliser davantage l'Union européenne et je pense y être parvenu dans une certaine mesure. La Belgique a toutefois le devoir éthique de mener une politique active en Afrique. Nous sommes le seul pays à tenter d'attirer de manière cohérente et systématique l'attention sur ce conflit. Sur la scène internationale, nous sommes également considérés comme le pays qui joue un rôle moteur dans ce domaine et cherche un soutien international. C'est la raison pour laquelle je souhaite poursuivre cette politique. Je ne me laisse donc pas guider par des considérations économiques et encore moins par des visées hégémoniques.

Enfin, M. Van den Eynde prétend que mon département mésestime l'ampleur du problème. Je lui laisse la responsabilité de cette opinion. Je suis convaincu que mon département a une meilleure compréhension des problèmes existants et des solutions possibles que la plupart des organisations internationales.

inschatting maken van wat zich daar afspeelt, wat de mogelijkheden zijn om daar bepaalde dingen te doen en wat de onmogelijkheden zijn om bepaalde andere dingen te doen. Als ik dan die benadering - die naar mijn bescheiden mening realistisch is - vergelijk met de benadering in sommige internationale organisaties, dan valt het mij op dat wij in ieder geval misschien wel bepaalde dingen verkeerd inschatten, dat kan best zijn, maar toch veel meer expertise hebben dan veel internationale organisaties.

De **voorzitter**: Collega Van den Eynde, u bent lid van de Conferentie van voorzitters. Er was om een debat gevraagd. Ik heb dit per brief gevraagd aan de Kamervoorzitter en dat werd toegezegd. Anderzijds hebt u een interpellatie ingediend. Ik heb bij het begin van de zitting de spelregels vastgesteld, in die zin dat ik uw interpellatie heb gerespecteerd, u als eerste aan het woord heb gelaten en de minister heb laten antwoorden, waarop andere collega's kunnen repliceren, de minister eventueel opnieuw antwoordt en uzelf en andere collega's dan opnieuw kunnen repliceren.

01.07 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Met andere woorden, het incident is nog niet gesloten en ik kan straks nog repliceren. Dat is perfect voor mij, voorzitter.

De **voorzitter**: We gaan dus verder met de sprekers in volgorde van indiening van hun vraag. We beginnen met de heer Goris, daarna komen de collega's Hasquin en Boukarna aan het woord en dan zal ik de heer Goris vragen mij als voorzitter te vervangen zodat ik zelf mijn uiteenzetting kan houden.

01.08 Stef Goris (VLD): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het is uiteraard een goede zaak dat er toch een minidebat over Afrika en meer bepaald over Centraal-Afrika - Congo, Rwanda en Burundi - wordt gevoerd en dat de minister enige toelichting geeft bij de politiek die hij voor ogen heeft.

Ik heb aandachtig geluisterd naar wat collega Van den Eynde stelde en wil hem er toch even op wijzen dat, op het ogenblik dat de minister van Buitenlandse Zaken zijn eed aflegde, er een regeerakkoord bestond waarin was overeengekomen - daar houden wij ons als VLD aan - dat het Belgische engagement in Centraal-Afrika werd bevestigd. Wij willen daar blijvend onze steun aan geven.

Daar zijn een aantal redenen voor. De minister heeft al gezegd dat we die lijn aan gaan houden. Ik zou de knowhow waar collega Van den Eynde nogal licht mee omspringt, toch in een ander kader willen plaatsen. Ik heb het geluk gehad om nog onlangs tijdens een missie met de minister van Defensie Congo en Rwanda te bezoeken. Ik moet u toch zeggen, mijnheer Van den Eynde, dat daar een bijzondere vraag is van de partners ter plaatse om met België in het bijzonder, maar ook met de EU in het algemeen, verder te werken als gesprekspartners in de dialoog en transitie die nu gaande is. Men rekent daar inderdaad op de knowhow van België. Die knowhow wordt zelfs op mondiaal vlak erkend. Die knowhow zijn de kennis en de kunde van niet alleen diplomaten, maar ook van onze ontwikkelingssamenwerkers, onze militaire coöperanten en anderen. Door de jaren heen hebben zij toch die kennis en kunde overgedragen en ze bezitten die ook vandaag nog steeds. Wanneer het gaat over interne conflicten - het land was en is voornamelijk door interne conflicten verscheurd -, dan is kennis van het terrein natuurlijk enorm belangrijk. Ik denk dat vooral om die knowhow België nog altijd gekend is, zelfs op mondiaal vlak.

Er is evenwel een tweede punt. Collega's, dat is ook de morele grond.

01.08 Stef Goris (VLD): Je voudrais attirer l'attention de M. Van den Eynde sur le fait qu'il existait bel et bien un accord gouvernemental au moment de la prestation de serment du ministre des Affaires étrangères et que cet accord confirmait l'engagement de la Belgique en Afrique centrale.

Par ailleurs, au fil des ans, j'ai pu constater personnellement la volonté particulière du Congo et du Rwanda de collaborer avec l'Union européenne et surtout avec la Belgique. Le savoir-faire de nos diplomates, de nos coopérants et de nos militaires font en effet de notre pays un interlocuteur privilégié.

Je veux aussi mettre l'accent sur le rôle moral important que notre pays doit jouer au Congo et au Rwanda. Un pays civilisé ne peut pas fermer les yeux sur une telle misère.

Dans l'aspiration à une société stable et à un développement durable, il est essentiel de resserrer les liens économiques et de soutenir le réseau micro-économique local. Enfin, en dépit

Mijnheer Van der Maelen, u zult het met mij zeker eens zijn dat, voor een bevolking zoals in die regio, die de voorbije decennia zoveel ellende heeft gekend en zoveel conflicten heeft moeten doorstaan, het onze plicht is binnen onze mogelijkheden te doen wat moet worden gedaan. Wij mogen onze ogen voor zwart Afrika zeker niet sluiten.

Het derde punt werd ook in de beleidsverklaring van de minister al aangehaald. Het is zowel in het belang van de bevolking van de betrokken landen als in het belang van ons eigen land om te streven naar een stabilisering van de situatie, ook in verband met het aanhalen van de economische banden tussen de verschillende landen. Ik ben er namelijk persoonlijk heel erg van overtuigd dat het mogelijk maken van de creatie van een fijnmazig, micro-economisch netwerk in die landen - wat vandaag helaas te vaak ontbreekt - met kleine middenstanders, met mensen die zelfbedruipend zijn en voor zichzelf zullen kunnen instaan, de basis kan zijn voor een stabiele maatschappij die op zichzelf kan voortbestaan. Ik meen dat dit ook een belangrijke taak is. Indien wij willen zorgen voor een duurzame ontwikkeling, dan ligt daar een van de sleutels voor de toekomst, ook voor Centraal-Afrika.

Ten slotte kom ik op mijn vierde punt. Het lijkt mij evident dat wij op dit ogenblik, nu we toch op een scharniermoment zijn in de transitieperiode en merken dat er toch vooruitgang is geboekt, dat acute problemen van enkele maanden geleden op dit ogenblik toch vrij stabiel zijn ongeacht de erge incidenten van enkele weken geleden, zeker niet mogen opgeven. We mogen de Congolezen, Rwandez en Burundez en nu zeker niet in de steek laten. We moeten de hele regio van de Grote Meren met bijzondere aandacht volgen en ons steentje blijven bijdragen.

Wij dringen er dan ook bij de minister op aan dat hij zou blijven zorgen voor een coherente politiek terzake, in overleg met Landsverdediging en Ontwikkelingssamenwerking. Ik meen dat er drie verschillende spelers zijn op het terrein en dat wij terzake - ik denk aan Landsverdediging, dat meer mijn terrein is - moeten blijven aandringen op een doorgedreven ontwapening van de verschillende milities aldaar. Ik denk aan demobilisatie, ook aan de kindsoldaten - diplomatiek in het bijzonder - en de integratie van de voormalige strijdkrachten. Ik juich het initiatief toe dat wij erin zijn geslaagd een eerste geïntegreerde Congolese brigade op te richten in Kisangani, met de actieve steun van Belgische militairen, waarbij de verschillende kampen werden geïntegreerd. Intussen zijn we, zoals u in de journaals hebt kunnen zien, ook in ons eigen land overgegaan tot de opleiding van Congolese instructeurs, met het oog op ontwapening, vredesopdrachten en dergelijke.

Dat moet uiteraard het accent zijn en blijven.

De verkiezingen worden intussen voorbereid. Die voorbereiding is in volle gang. De verschillende Belgische niveaus dragen daartoe hun steentje bij. Ik dring er bij de minister op aan om in die zin voort te werken. De versterking van de rechtsstaat is immers een elementair gegeven in Congo. Het is een enorme uitdaging voor ons om dat mee in goede banen te leiden. De minister haalt terecht aan dat wij dat niet alleen zullen kunnen. De Europese Unie zal ook moeten worden gemobiliseerd om de dialoog te voeren met alle betrokken spelers.

des incidents récents, ces pays traversent actuellement un moment charnière dans leur transition vers une société stable. Ce n'est pas le moment d'abandonner ou de les laisser tomber.

Nous insistons sur la nécessité d'élaborer, en concertation avec les départements de la Défense et de la Coopération au développement, une politique africaine cohérente permettant de mener des opérations poussées de désarmement et de démobilisation et de trouver une solution au problème des enfants soldats. Les militaires belges devront continuer à créer des brigades sur place et à former des instructeurs en Belgique.

En outre, notre pays peut apporter son soutien lors de la préparation des élections.

L'organisation de la conférence des Grands Lacs occupe également une place centrale dans ce débat. Le ministre peut-il me dire si la date et le lieu de cette conférence ont déjà été fixés et quels pays ont confirmé leur présence? Les Nations unies renforceront-elles leur présence au Congo malgré les incidents récents? Le ministre a-t-il l'intention d'aborder ces questions jeudi prochain, lors de son entretien avec M. Colin Powell? Une date a-t-elle été fixée pour la visite projetée de la troïka européenne? Le ministre estime-t-il que la Communauté économique des Pays des Grands Lacs (CEPGL) a un rôle à jouer en la matière?

Mijnheer de minister, collega's, een belangrijk element is de organisatie van de Grote Meren-conferentie onder de vlag van de UNO. Dit is uiteraard een geïntegreerd verhaal waarbij alle landen in de regio van de Grote Meren zijn betrokken. Ik heb hierover toch nog enkele vragen voor de minister.

Mijnheer de minister, kunt u ons meedelen of er intussen een datum is vastgelegd voor de Grote Meren-conferentie? Waar zal die plaatsvinden? Wie heeft ondertussen al toegezegd? Dat is belangrijk voor de gebeurtenissen in de nabije toekomst.

Er is een Frans voorstel om de Monuc te versterken. Onze regering heeft dit altijd gesteund. In welke mate zal dit doorgaan? Maakt dit kans op slagen, gezien ook de recente gebeurtenissen in Oost-Congo. In welke mate gaat de UNO haar aanwezigheid versterken in Congo?

Ik meen dat u donderdag een overleg hebt met uw Amerikaanse collega, de heer Powel. Bent u zinnens om het probleem in Afrika bij hem aan te snijden? Ik denk dat het belangrijk is dat deze zaak wordt aangekaart bij dat overleg. Kunt u daarover uw mening geven?

Het was de bedoeling dat de EU-trojka, de commissievoorzitter Javier Solana en het Nederlandse voorzitterschap, binnenkort de regio zou bezoeken. U hebt dat zelf ook meegedeeld na de Raad voor Algemene Zaken van 13 september. Is er intussen een datum vastgelegd? Gaat dat gebeuren? Toen werd half november genoemd. Is daar ondertussen meer duidelijkheid over?

Gelooft de minister zelf in de rol die de CEPGL - Communauté économique des Pays des Grands Lacs - kan spelen? In welke mate is de rol van die gemeenschap geloofwaardig? Kunnen zij een rol spelen op kortere termijn of ziet u dat veeleer op lange termijn evolueren?

Mijnheer de minister, ik ben mij ervan bewust dat het hier om specifieke vragen gaat. Ik heb er geen probleem mee dat dit moet worden nagekeken en dat u mij deze gegevens over data, facts en figures later bezorgt. Deze informatie lijkt mij in dit debat en de evolutie van dit dossier in de volgende weken en maanden wel van belang.

01.09 **Hervé Hasquin** (MR): Monsieur le ministre, d'emblée je voudrais dire que, personnellement, je me réjouis de vos prises de position.

Pour répondre à l'interpellant, je préciserais que j'ai eu l'occasion de vivre les deux politiques, celle du ministre Derycke à l'époque où il était à la Coopération et ensuite aux Affaires étrangères, et puis l'autre. La première politique consistait, il faut s'en souvenir, à ne pas en avoir! Telle était la réalité! Il est assez exceptionnel dans les annales de la vie politique, d'avoir un ministre de la Coopération, puis des Affaires étrangères, qui parle de l'Afrique, en dit un certain nombre de choses, sans jamais y avoir été, ce qui fut le cas. Il est vrai qu'avec M. Michel, le ton a été différent et que, depuis 5 ans en tout cas, le gouvernement belge a décidé de s'impliquer à nouveau. Bien sûr, il faut être modeste; nous sommes un petit pays et nos moyens

01.09 **Hervé Hasquin** (MR): Ik ben blij dat u hier zo over denkt. Ik heb twee soorten buitenlands beleid gekend: dat van minister Derycke, die er eigenlijk geen had en dat van minister Michel die wou dat de regering zich opnieuw zou engageren. We hebben in Centraal-Afrika nog steeds morele en ethische verplichtingen, maar we mogen ons niet laten kwellen door het feit dat de gebeurtenissen van het begin van de XXI^{ste} eeuw toe te schrijven zouden zijn aan de ex-kolonisator. Ook de

sont limités.

Je voudrais néanmoins rappeler quelques éléments. Tout d'abord, nous conservons en Afrique centrale, ne fût-ce qu'en raison de l'histoire, un certain nombre d'obligations morales et éthiques. Je m'empresse de dire que je n'appartiens pas à la catégorie d'Européens qui, 40 ans après la décolonisation, continuent à se frapper la poitrine, à se marteler, en partant du principe que les événements catastrophiques de ce début de 21ème siècle sont encore imputables à l'ancien colonisateur. N'exagérons pas! Pas mal de générations d'autochtones se sont succédé et ont conduit leur pays dans des situations affreuses et chaotiques. La liste est longue. Je connais particulièrement bien l'Afrique centrale, comme recteur et président d'université et, ensuite, comme ministre d'une entité fédérée. Je me suis rendu dans ces régions à 15 ou 16 reprises et j'ai vu défiler tous les chefs d'Etat. Il n'y en a qu'un seul que j'aie toujours refusé de rencontrer, c'est Mobutu, mais, tous les autres, je les ai vus assez souvent. Vous comprendrez que mon opinion à leur égard est très nuancée.

A partir du moment où l'on érige en règle de droit, dans un Etat démocratique au niveau des relations internationales, de privilégier le développement et l'émergence de la démocratie, d'éviter les génocides et de les combattre, je ne comprendrais pas et je ne vois pas comment un pays développé comme le nôtre, indépendamment de l'histoire, refuserait d'intervenir dans la mesure de ses moyens et là où il peut le faire.

D'autant que, comme M. Goris l'a rappelé, une demande existe. Pour des tas de raisons sur lesquelles je ne dissenterai pas, les responsables congolais continuent à avoir de la sympathie pour les Belges. Au plan international, on considère généralement que nous avons cette "deskundigheid" évoquée tout à l'heure dans divers domaines.

A partir du moment où nous sommes encore un pays, il me semble normal que ce pays essaie de jouer un rôle international. Il faut prendre conscience qu'au niveau des relations internationales, l'Afrique centrale est une de ces lucarnes sur le monde que nous avons encore en raison de notre expertise. Mais, si l'on part du principe que la Belgique ne doit plus exister, il n'est pas nécessaire qu'elle ait encore une lucarne. Cette position est parfaitement cohérente et je la comprends. Mais, pour l'instant, la Belgique existe! Elle a la possibilité d'avoir une lucarne sur le monde et d'être consultée en raison de son expertise. Il me paraît qu'il y a là une voie à choisir.

Je disais que nous devons aller là dans la mesure de nos moyens, sans tomber non plus dans l'angélisme, sans tomber non plus dans des exigences excessives. Les propos qui vont suivre ne sont pas du racisme à rebours mais je veux tout de même rappeler un certain nombre de choses.

Dans ce pays-là, quand on parle des droits de l'homme, d'élections et de bien d'autres choses, il faut avoir des exigences relatives, se contenter parfois du moindre mal. En effet, quand on y est allé, on constate que l'on vit non pas seulement dans un autre continent mais sur une autre planète. Prenons l'exemple des élections. Il vaut mieux

autochtones hebben hun land naar vreselijke en chaotische situaties geleid.

De Belgische overheid kan niet weigeren in te grijpen als de Kongolese overheid een beroep op haar doet en als ze in staat is te helpen. Elke rechtsstaat moet zich inzetten om de ontwikkeling en de democratie te steunen en de pogingen tot volkerenmoord te bestrijden.

België is een staat en heeft als zodanig op het gebied van de internationale betrekkingen een rol te spelen. Op dit land biedt Centraal-Afrika ons land een kijk op de wereld die we dienen te erkennen en te aanvaarden. Onze voorwaarden moeten echter in de huidige Congolese context ook uitvoerbaar zijn.

Zo moet de organisatie van de verkiezingen in de Democratische Republiek Congo pragmatisch verlopen. Als we ons vanuit onze westerse benadering te veeleisend opstellen zouden we wel eens alle hoop op verkiezingen in een land waarvan het exacte inwoneraantal niet gekend is de grond kunnen inboren.

Ikzelf pleit voor een pragmatische oplossing. Niets ondernemen zou pas een ramp zijn.

Wat de conflicten betreft, komt het mij voor dat de drie jongste jaren gekenmerkt werden door het zoeken naar stabiliteit in de regio. Het is trouwens tekenend dat men nu toegeeft dat het in de buurlanden van Congo erg onrustig is.

Men is zich thans bewust van de noodzaak om de Kivu-kwestie op te lossen en het probleem van de Rwandese expansiepolitiek te regelen. Dat land is niet in staat zijn naar Congo uitgeweken onderdanen opnieuw op te vangen omdat zijn grondgebied te klein is. Ter wille van de stabiliteit in de

des élections à la régularité approximative que pas d'élections du tout. Il faut savoir que des élections auront lieu au Congo dans un an ou deux ans et elles ne pourront être qu'approximatives. Pourquoi? Parce que depuis trente ans, il n'y a plus d'état civil au Congo! Ce n'est pas plus compliqué que cela!. Pour établir des listes électorales, il faut un minimum d'état civil. Or, on ne connaît pas la population de Kinshasa à 1,5 million près; on ne connaît pas la population du Congo à 6 ou 7 millions d'habitants près. Il est donc évident que quand des élections sont organisées, il ne faut pas imposer les critères d'exigence qui sont les nôtres ou alors, il n'y aura pas d'élection avant 25 ans.

Donc, il faut pouvoir avoir une approche que j'appellerai pragmatique, c'est-à-dire qu'il y a des imperfections, il y a des choses qui ne vont pas. Il faut pouvoir le dire. Mais, si on veut être trop exigeant, on ne fera rien du tout et à ce moment-là, ce sera encore beaucoup plus catastrophique. Je plaide donc pour le pragmatisme qui est celui de la politique suivie par notre ministre des Affaires étrangères et son gouvernement.

Enfin - j'en terminerai par là -, en ce qui concerne les conflits, j'ai le sentiment que par rapport à ce qu'on vivait il y a trois, quatre ou cinq ans, il y a une recherche de stabilité. Il a fallu du temps à la Belgique pour constater que le mal absolu n'était pas nécessairement le Congo mais qu'il avait des voisins turbulents. Il a fallu attendre environ quatre ans avant qu'on reconnaisse que le Rwanda et ses troupes occupaient une partie du Congo. Je vous invite à revoir ce que la presse belge écrivait il y a cinq ou six ans, c'est assez fascinant. On niait avec un culot phénoménal un certain nombre de réalités parce qu'en raison du génocide phénoménal, effrayant qui s'était abattu sur le pays, le Rwanda était paré de toutes les vertus et le Congo, Congo ex-Mobutu, était paré de tous les vices. On se refusait à constater un certain nombre de choses.

Il faut savoir que régler le problème du Kivu et de la frontière avec le Rwanda va être extrêmement compliqué. Déjà à la fin du règne de Mobutu, vous aviez environ 400.000 Rwandais qui, subrepticement, s'étaient établis au Kivu. Aujourd'hui, il y en a peut-être 900.000 ou 1 million; en tout cas il y en a beaucoup. On sait très bien que le Rwanda est un petit pays à la densité de population supérieure à celle de la Belgique et sans industrie. Il y a donc un problème d'espace vital pour la population et la réalité qui pose des problèmes politiques est que le Rwanda est, par la force des choses, expansionniste parce qu'il est incapable de récupérer à l'intérieur de ses frontières les centaines de milliers de Rwandais qui sont allés s'établir au Kivu et à la frontière. Il y a là un vrai problème. Ne tournons pas autour du pot, il y a là véritablement un problème de tentative d'expansion pour avoir une soupe à l'explosion démographique du Rwanda.

Mais, attendons. Je crois que des progrès ont été faits, et nous aurons l'occasion d'en reparler. Quelqu'un qui croit à la coopération par humanisme, par éthique mais qui est fondamentalement déçu quand il voit les résultats, pas simplement en Afrique centrale mais dans un tas de pays, a parfois envie de dire "On ne fait plus rien!", "Cela ne sert à rien".

Mais ce serait une attitude défaitiste. Or, la politique d'un gouvernement démocratique et d'un Etat développé est de dire

regio moet eerst dat probleem worden aangepakt.

Wij zouden ontgoocheld kunnen reageren en in de situatie berusten. Als democratische staat mogen wij echter niet bij de pakken blijven zitten en moeten wij nieuwe pogingen ondernemen.

"Essayons encore!"

De toute évidence, pour ces pays-là, une politique étrangère doit également s'appuyer sur une politique de coopération au développement; il est parfois difficile de dissocier les deux, mais ce sont des nécessités humaines comme l'a rappelé le ministre.

01.10 Mohammed Boukourna (PS): Monsieur le président, monsieur le ministre, de mon point de vue, la Belgique a beaucoup de mérite de déployer tant d'efforts, à fortiori quand ces efforts sont déployés sur une base éthique afin d'aider à trouver une solution à un conflit international dont un des fondements visibles est la difficulté pour différentes ethnies à coexister pacifiquement dans la région des Grands Lacs. C'est un conflit à dimensions multiples et dont l'un des adjuvants, la question ethnique, est très aggravant.

À l'occasion de la 59ème assemblée générale des Nations unies, vous avez participé à une réunion du CIAT (Comité international d'accompagnement de la transition en République démocratique du Congo), laquelle rassemblait pour la première fois la plupart des ministres concernés par le processus démocratique en cours au sein de la RDC. Plus d'une année après la signature de l'accord de paix de Pretoria, en décembre 2002, et de l'émergence d'un dialogue inter-congolais – à la suite duquel le CIAT a par ailleurs été institué –, force est de constater qu'il existe encore de nombreuses situations génératrices de tensions inter-ethniques ou régionales, lesquelles sont susceptibles d'engendrer une certaine insécurité potentiellement désastreuse pour un processus de paix encore qualifié de fragile. J'en veux pour preuve les événements récents, notamment le massacre qui a eu lieu au mois d'août 2004 à Gatumba et qui a fait 1.600 victimes.

Au regard d'un processus de réinstauration nationale en crise, il est essentiel que la diplomatie belge continue à encourager le gouvernement congolais à mettre en œuvre les différentes étapes de la transition, qu'il s'agisse de la restructuration des forces armées, du vote d'une nouvelle Constitution ou de la préparation de l'élection présidentielle prévue en 2005 avec notamment une étape très compliquée que M. Hasquin vient d'évoquer, à savoir le recensement des populations.

À ce propos, les autorités congolaises envisagent plusieurs méthodes qui, certes, leur sont propres mais qu'ils estiment être les plus à même de répondre à la carence évoquée de fiches d'état civil. Il s'agira vraisemblablement de travailler sur la notoriété des personnes présentes dans le milieu défini comme circonscription électorale, méthode conjuguée avec les méthodes administratives et bureaucratiques qui peuvent être encore utilisées.

Il semble que le communiqué commun des membres du CIAT ait fait la part belle à ces prérogatives, comme il l'a également fait en ce qui concerne la nécessaire application des engagements de l'accord de paix relatif à la sécurité et à l'intégrité du territoire congolais.

Mes questions sont les suivantes.

Vous serait-il possible de nous faire part de votre appréciation générale quant au résultat du CIAT, à l'occasion de la 59ème

01.10 Mohammed Boukourna (PS): Ik wil vooreerst de aandacht vestigen op de enorme inspanningen die ons land zich getroost om een oplossing te vinden voor een erg complex internationaal conflict.

In het raam van de 59e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam u, samen met uw collega's wie het democratiseringsproces in de DRC eveneens aanbelangt, deel aan een vergadering van het Internationaal comité voor de begeleiding van de overgang (CIAT). Een jaar na de ondertekening van het vredesakkoord van Pretoria is het vredesproces nog erg kwetsbaar. De slachting die vorige maand in Gatumba, Burundi, plaatsvond, is tekenend voor de onveiligheid in de regio.

De Belgische diplomatie moet de Congolese regering steunen om het democratiseringsproces voort te zetten. Daartoe zal het leger moeten worden geherstructureerd, zal een nieuwe grondwet tot stand moeten komen, zullen presidentsverkiezingen moeten worden uitgeschreven en zal een volkstelling moeten gebeuren.

De Congolese overheid probeert de onvolledigheid van de gegevens van de burgerlijke stand op verschillende manieren te verhelpen.

Kunt u ons uw algemene beoordeling meedelen van de resultaten van het Internationaal comité voor de begeleiding van de overgang (CIAT) dat werd gehouden tijdens de 59ste zitting van de Algemene Vergadering van de VN?

assemblée générale de l'ONU?

A quelle conditionnalité doit être définie l'assistance de la communauté internationale dans la région des Grands Lacs? Cette assistance est-elle liée au respect d'un éventuel calendrier ? Il me semble que c'est essentiel.

Ne craignez-vous pas que les échéances prévues par les accords de paix ne soient pas respectées? C'est aussi la principale crainte de toutes les puissances ou autorités concernées par ce conflit, y compris les autorités congolaises.

Qu'en est-il du mandat actuel de la MONUC? Le dernier rapport du secrétaire général des Nations unies fait part d'une volonté de voir le contingent de cette mission renforcé. La Belgique y participera-t-elle? Existe-t-il à ce propos une quelconque synergie avec le ministre de la Défense?

Pourriez-vous nous entretenir du contenu de vos rencontres avec le président du Burundi et celui de la République démocratique du Congo?

Voorzitter: Stef Goris.

Président: Stef Goris.

01.11 Dirk Van der Maelen (sp.a-spirit): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, mijn betoog zal kort zijn omdat ik van plan ben - ik hoop dat we hieromtrent een akkoord kunnen bereiken met de nieuwe voorzitter van deze commissie die nog moet worden aangesteld en de minister - de praktijk uit het verleden te herstellen.

Dit dossier is voor het Belgisch buitenlands beleid zo belangrijk dat het nuttig en noodzakelijk is dat er voldoende aandacht aan wordt besteed, ook in het Parlement. In het verleden gold met de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking de afspraak om de drie maanden op basis van een voortgangsrapport van beide ministers een debat te voeren over de situatie in Congo. Dit is, mijns inziens, een betere manier van werken dan het indienen van interpellaties en vragen. Gelet op het belang van het dossier kan de discussie over het Grote Meren-gebied beter om de drie maanden gevoerd worden. Voormalig minister Michel gaf vertrouwelijke informatie gewoonlijk in de vergadering met gesloten deuren. Tot mijn groot genoegen heb ik kunnen vaststellen dat hierop nooit overtredingen hebben plaatsgevonden. Ik houd een warm pleidooi voor de voortzetting van dit soort samenwerking.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik wens te reageren op uitspraken van een aantal collega's.

Wat is de positie van de sp.a-spirit-fractie en mezelf? In de regeerakkoorden van 1999 en 2003 hebben we ingestemd met een aanpak die erin bestond tussen 1999 en eind 2002 een transitieakkoord tot stand te brengen en alle vechtende partijen om de tafel te krijgen om afspraken te maken. Vanaf eind 2002, nadat het transitieakkoord een feit was, brak de fase van de implementatie van het akkoord aan. Die implementatie is mijn betrachting. Zoals

Welke voorwaarden en welk tijdschema zijn gekoppeld aan de hulp van de internationale gemeenschap in de regio van de Grote Meren? Denkt u dat de in de vredesakkoorden vastgelegde termijnen nog kunnen worden gehaald?

In zijn laatste rapport heeft de Algemeen Secretaris van de Verenigde Staten zijn wens uitgedrukt het contingent van MONUC te versterken. Zal België aan deze missie deelnemen? Welk standpunt neemt de minister van Landsverdediging hieromtrent in?

Kunt u ons meedelen waarover uw gesprekken met de presidenten van Burundi en van de Democratische Republiek Kongo gingen?

01.11 Dirk Van der Maelen (sp.a-spirit): Lorsque M. Michel était ministre des Affaires étrangères, nous avions l'habitude de mener tous les trois mois un débat sur la base d'un rapport d'avancement relatif à la région des Grands Lacs. Ce type de collaboration pourrait-il être maintenu?

Sur la base de l'accord de gouvernement de 1999, la Belgique a tenté de conclure un accord de transition au Congo et de réunir toutes les parties belligérantes autour de la table. Depuis 2002, cet accord est un fait. Il convient à présent de le mettre en oeuvre, comme le prévoit l'accord de gouvernement de 2003. Pour des raisons éthiques et humanitaires, cette mise en oeuvre doit aboutir.

Fin août, des observateurs bien placés m'ont fait savoir que la transition était au point mort. Car le pouvoir en place à Kinshasa a tout intérêt à ce que les choses n'évoluent pas.

iedereen en om dezelfde redenen - ethische en humanitaire - wil ik dat het transitieakkoord een succes wordt. Ik wil dat de transitie slaagt.

Eind augustus, bij de voorbereiding van het politieke jaar, heb ik wat tijd uitgetrokken om te praten met een aantal vrienden en kennissen en andere bronnen die ik heb. De diagnose van die goedgeplaatste waarnemers kan worden samengevat in drie punten. Ten eerste, de transitie zit vast. De actoren die het thans in Kinshasa voor het zeggen hebben, hebben belang bij een status-quo en willen daaraan niets veranderen.

Een tweede punt van de diagnose is het feit dat er zeer wijdverbreide corruptie is. Dat is misschien wat de Britten noemen het F-woord dat men niet mag uitspreken, maar ik doe dat wel. Er is zeer wijdverbreide corruptie wat de hulpstromen betreft. Ik vraag u niet mij te geloven, maar te lezen wat er daarover verschijnt in ernstige persberichten. Er zijn ook corruptiemechanismen rond de natuurlijke rijkdommen van dit land die nu worden geëxploiteerd op een manier dat het land noch het volk er iets aan heeft, maar wel bepaalde hoge gezagsdragers. Als u mij niet gelooft, lees dan bijvoorbeeld het rapport van Asadho van juli 2004 waar met naam en toenaam wordt verwezen naar de hoogste politieke leiders van het land. Die mechanismen zijn er en er wordt niet bestuurd in het belang van het land en het volk.

Een derde conclusie is veeleer een waarschuwing die ik kreeg van de waarnemers. België moet oppassen met het kritiekloos meestappen met de Congolese politieke leiders. Wij zijn met een sneltreinvaart bezig onze geloofwaardigheid en het krediet dat we bij de Congolese bevolking hebben te verliezen.

Dit was de diagnose. Ik ontken niet dat ik heb geaarzeld om daarmee naar buiten te komen en dit om allerlei redenen. Ik heb de afweging gemaakt of het, voor hetgeen we willen, beter is te zwijgen of naar buiten te komen. Ik ben tot de conclusie gekomen dat dit vanuit België moet worden gezegd. Als we het niet doen, zijn we volgens mij immers in een doodlopend straatje aanbeland. Mijn fractie en ikzelf zijn nog niet op dat punt aanbeland, maar ik denk dat we hier anders binnen één, twee of drie jaar de discussie zouden hebben of we niet opnieuw dezelfde pijnlijke beslissing moeten nemen als deze die we in het begin van de jaren '90 hebben genomen, met name onze handen ervan af trekken.

Het loopt dood. Ik zal twee elementen geven. Ik ben al dertig jaar bezig met ontwikkelingssamenwerking. Iedereen die daarmee bezig is, weet dat hulp aan een land maar werkt als er een goed bestuur is in dat land. Als er geen goed bestuur is in een land leidt alle goedbedoelde hulp tot niets. Er zijn daar tal van voorbeelden van. In Congo zijn we ver verwijderd van een goed bestuur. Ik vrees dat we helemaal aan de andere kant zitten. Wij moeten volgens mij trouwens niet naar andere landen kijken. Tussen 1960 en 1990 heeft ons land 260 miljard Belgische frank gestoken in Congo.

Wie in 1990 Congo bezocht, wist in welke staat het land zich bevond, niet alleen op het gebied van infrastructuur maar ook op het vlak van de levenskwaliteit van de mensen. Ik vrees dat we vandaag dreigen terug te keren naar de Mobutu-periode, zijnde een politieke klasse die

Toujours selon mes sources, les fonds d'aide font en outre l'objet au Congo d'une corruption généralisée. De plus, les richesses naturelles sont exploitées de telle sorte qu'elles ne profitent pas au pays ni à la population mais aux seuls dirigeants.

Mes interlocuteurs me disent que la Belgique perd toute crédibilité parmi la population en soutenant aveuglément les dirigeants politiques congolais.

J'ai hésité avant de rendre public ce diagnostic mais j'ai finalement décidé de le faire pour éviter à notre pays de se retrouver dans une impasse comme au début des années nonante. J'ai trente ans d'expérience dans le domaine de la coopération au développement et je sais qu'elle ne peut réussir que si le pays bénéficiaire est bien géré, ce qui n'est absolument pas le cas du Congo.

Entre l'indépendance du Congo et 1990, la Belgique a injecté 260 milliards de francs au Congo. La qualité de vie des citoyens congolais risque de retomber au niveau que l'on a connu à l'époque de Mobutu. La caste politique semble en effet placer à nouveau son propre enrichissement au-dessus de l'intérêt du peuple.

En tant que président de la commission de suivi de l'Administration générale de la coopération au développement (AGCD), j'ai appris à distinguer les circonstances facilitant les pratiques de corruption: la présence de dirigeants corrompus et l'absence de définition précise, par le pays bénéficiaire, de la politique de développement qu'il souhaite voir mise en œuvre. Je ne vois aucun inconvénient à ce que l'on double l'enveloppe consacrée à la coopération au développement au Congo, mais nous ne pouvons perdre de vue que nos services ne peuvent, comme par magie, faire apparaître

het land niet goed bestuurt maar alleen aan haar eigen belang en haar eigen zakken – ik zal het zo maar noemen – denkt en niet bestuurt in het belang van het volk.

Ten derde, ik wil toch nog iets zeggen over het gevoelige thema van de corruptie. Er is iets waarover ik mijn ongerust maak. Ik ben namelijk twee jaar voorzitter geweest van de ABOS-opvolgingscommissie. Ik heb mij heel lang en heel breed verdiept in de problematiek van fout gelopen dossiers op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Ik heb daaruit een aantal zaken geleerd die aantonen dat men moet opletten voor een aantal fenomenen die maken dat men wel heel snel heel dichtbij of in de corruptie zit.

Wat zijn die zaken? Enerzijds gaat het om de aanwezigheid van gecorrumpeerde leiders. Aan die voorwaarde is naar mijn oordeel voldaan. Anderzijds gaat het om een gebrek aan zorgvuldige uitstippeling van het eigen ontwikkelingsbeleid. Heel cruciaal vooral is de keuze van de projecten, het moment waarop wordt gekozen wat er zal worden gedaan.

Waarover maak ik mij nu ongerust? Ik heb geen probleem – en wil dat graag ondersteunen – met de beslissing van onze ministers van Ontwikkelingssamenwerking om over te gaan tot een verdubbeling van onze hulp. Ik weet echter goed dat onze diensten met de handen in het haar zitten. Er kunnen immers op een korte periode niet zomaar een x-aantal nieuwe projecten worden uitgekozen of uitgetekend.

Men laat projecten komen vanuit het Congolese veld. Ik heb zeer serieuze aanwijzingen dat men zich op dezelfde manier aan het organiseren is - zoals men profiteert van de middelen en de hulp van de Wereldbank; lees maar eens wat er in Knack stond begin deze maand - om ook onze Belgische hulp af te romen. Ik weet dat de Duitse ontwikkelingssamenwerking, de GTZ, bezig is met projecten in Congo en zij vragen een methodiek en garanties om te voorkomen dat hulp wordt afgeleid. Ik vraag dat wij ook in België op dit vlak iets doen, want na twee jaar opvolgingscommissie van het ABOS weet ik welke schade en welk verlies aan geloofwaardigheid onze ontwikkelingssamenwerking in die periode heeft opgelopen. Ik wil dit niet opnieuw meemaken.

Ik wil ook niet dat het in Congo vastloopt. Ik wil dat dit land wordt bestuurd in het belang van het land en het volk. Ik wil dat de levenskwaliteit van de mensen verbetert, maar het is mijn persoonlijke, innige overtuiging dat er geen of zeker onvoldoende medewerking is van de leiders. Dan kom je bij de vraag wat je kunt doen tegen die leiding. Ik stel vast dat er stemmen opgaan die zeggen dat er geen "franc parler" mag zijn met die mensen want de Afrikaanse situatie, cultuur en maatschappij zorgen ervoor dat je dit door de vingers moet zien. Het spijt me, maar dit soort argumenten werd vroeger ook gebruikt. Met dit soort houding gaan we niet komen waar we met zijn allen willen komen, namelijk een land en een volk dat het beter heeft.

Anderen argumenteren dat dit onze relaties zal verzuren. Dit zou ertoe leiden dat ons aanzien in de internationale diplomatie vermindert, want dit is een van de weinige dossiers waarmee we ons krediet en onze geloofwaardigheid kunnen verhogen.

de nouveau projets en un tournemain.

Si tous les projets doivent être issus du terrain, il faut savoir que les profiteurs sont à l'affût. C'est pourquoi j'estime que nous devons, comme l'Allemagne, demander des garanties pour avoir la certitude que l'argent destiné à financer des projets au Congo ne peut pas être détourné.

Le Congo doit être dirigé au mieux des intérêts du pays et de la population et la qualité de vie des citoyens doit être améliorée. Je suis convaincu que la collaboration des dirigeants est insuffisante mais que pouvons-nous y faire? Ne faut-il pas d'urgence leur tenir un langage clair? Je ne partage pas le point de vue de ceux qui me disent qu'il faut souvent fermer les yeux sous prétexte que la culture, la situation et la société en Afrique font qu'il en est ainsi. Cela ne fera pas progresser le peuple congolais.

D'autres font valoir que la critique envenimera les relations et que notre crédit diplomatique international pourrait en pâtir. L'argument ne tient pas: l'intérêt de la population congolaise doit l'emporter sur notre réputation.

J'estime que – à l'exemple de l'Allemagne – nous devons demander des garanties quant au fait que l'argent destiné à des projets au Congo ne puisse être détourné. En effet, ce danger me paraît important.

Le Congo doit être dirigé dans l'intérêt du pays et de sa population et la qualité de vie des citoyens doit progresser. Je suis convaincu que les dirigeants ne contribuent pas assez à cet objectif, mais que pouvons-nous y faire? Je ne puis comprendre les personnes qui me disent qu'il faut fermer les yeux sur toute une série de choses parce qu'elles sont propres à la culture, à la situation

Mijn antwoord daarop is dat wij geen beleid in Congo voeren met de bedoeling onze eigen reputatie te verbeteren of te verhogen. Wij doen aan politiek om in Congo de situatie te veranderen en de mensen daar te helpen.

Mijn pleidooi ten aanzien van de minister luidt als volgt. Nu zijn we in een kritieke fase. Nu moeten we tegen de leiders van Kongo zeggen dat het zo niet verder kan. Zij moeten in de eerste plaats de transitie tot een goed einde brengen. Zij hebben in het akkoord van eind 2002 een aantal afspraken gemaakt met betrekking tot de hervorming van het leger en – heel belangrijk – met betrekking tot de verkiezingen. Dit moet vooruitgaan. Een timing moet worden bepaald met betrekking tot de verschillende stappen die moeten worden gezet. Er moeten wetsontwerpen komen. Die zijn nog niet ingediend en ze zijn zeker nog niet behandeld in het Congolees Parlement, terwijl we negen maanden verwijderd zijn van de verkiezingen. Die verkiezingen moeten plaatsvinden, want anders blijven we in de status quo-positie. Zij die schrik hebben dat ze na de verkiezingen niet meer aan de macht zullen zijn, zijn dit aan het boycotten omdat ze hun machtspositie willen behouden om zich daarvan te bedienen. Dat is het eerste signaal dat we moeten geven.

Het tweede signaal waarvoor ik een pleidooi zou willen houden, heb ik daarnet al even aangehaald. Ik vind dat we dat land moeten blijven helpen, maar we moeten niet naïef en onnozel zijn. We moeten, zoals de Duitsers, maatregelen nemen en methodieken ontwikkelen waarbij wij zicht hebben op hetgeen met ons geld gebeurt.

Ten derde, ik wil ook verder. Het is al gezegd. Ik meen dat wij andere internationale instellingen moeten inschakelen – bijvoorbeeld de Wereldbank – om de natuurlijke rijkdommen van dat land te laten aanwenden op een wijze die in het belang is van dat land en van dat volk. Nu gebeurt dat niet. Er wordt geroofd en bepaalde kleine klieken worden daarvan rijker. Wij moeten de Wereldbank aanporren om een politiek te ontwikkelen en maatregelen te nemen opdat die rijkdommen in het belang van het land worden aangewend.

Ik kan zo nog een tijdje doorgaan.

Ik hoop dat wij de minister na zijn bezoek aan Congo opnieuw in de commissie kunnen spreken. Ik heb een aantal gedetailleerde voorstellen, waarop ik nu niet kan en wil ingaan. Ik heb zelf om een beknopt debat gevraagd. Ik zou echter vooral van de minister willen weten of hij het met de diagnose eens is dat de transitie vastzit, dat er een wijdverbreide corruptie is en een verlies van onze geloofwaardigheid. Ik wil van de minister weten of hij het met mijn voorstel eens is om de periode van stilzwijgend ondergaan van wat er gebeurt achter ons te laten en een franc parler te bedrijven met de Congolezen, niet met de bedoeling om de samenwerking op te blazen, maar om van de samenwerking een succes te maken. Als wij dit niet doen, zitten wij in een doodlopend straatje. Dat is mijn overtuiging. Binnen twee of drie jaar krijgen wij hier dan het debat dat “het gedaan moet zijn” en gaan wij beschuldigend wijzen naar x, y en z die hebben toegelaten wat ik vrees dat staat te gebeuren als wij nu geen duidelijke taal spreken in Kinshasa.

De **voorzitter**: Het woord is aan minister De Gucht voor zijn reactie op de uiteenzettingen.

et à la société africaines. Cette attitude n'améliorera pas la situation de la population congolaise.

D'autres disent qu'une attitude critique empoisonnera les relations, ce qui pourrait porter un sérieux coup à notre crédit diplomatique international. Mais l'intérêt de la population congolaise ne passe-t-elle pas avant notre réputation?

Le ministre partage-t-il mon analyse? Pense-t-il comme moi que nous devons parler ouvertement avec les dirigeants africains, ce qui ne signifie pas saborder la coopération? Nous espérons que le ministre nous fournira de plus amples informations après sa visite au Congo.

01.12 Minister **Karel De Gucht**: Mijnheer de voorzitter, ik zal proberen in mijn uiteenzetting de antwoorden op de vragen die gesteld zijn door de collega's Goris, Boukourna en Van der Maelen te integreren.

Er is recent een aantal ontwikkelingen in het gebied van de Grote Meren dat wijst op spanningen. Ik denk aan de incidenten in Katumba en aan een aantal andere spanningen in het oosten van Congo vóór Katumba maar ook sindsdien. Er is na Katumba de opschorting geweest van de deelname van RCD-Goma aan het transitieproces. Ondertussen hebben die zich gereïntegreerd na tussenkomsten van onder andere Zuid-Afrika, alsook van België.

Er is het fragiele karakter van het transitieproces. Mijnheer Van der Maelen, u zegt dat het vastzit. Zo ver zou ik niet gaan, maar in ieder geval, het loopt ook niet los. Ik ben het eigenlijk eens met uw analyse wanneer u zegt dat degenen die van de transitie regering deel uitmaken, er belang bij hebben dat het niet vooruitgaat. Dat is ook zo. Ik gebruik daarvoor het beeld van de 100 meter wedstrijd. Nu kan iedereen zeggen dat hij de honderd meter kan lopen in 9,9 seconden. Na de verkiezingen zal dat niet zo zijn. Er zal vastgesteld worden dat er misschien één is die de 100 meter kan lopen in 12 seconden, maar er zal er ook één zijn die ze in 17 seconden loopt en er is er misschien zelfs wel één die niet aankomt. Degenen die van het transitieproces deel uitmaken, hebben er dus belang bij dat zij in de vrij comfortabele positie blijven zitten waarin ze nu zitten. Ze zijn dus niet geïnspireerd om vooruit te gaan.

Ze zullen alleen maar vooruitgaan als de nodige druk wordt uitgeoefend. Het verkiezingsproces maakt deel uit van die transitie. Voor die verkiezingen moeten er een aantal deadlines gehaald worden wat betreft wetgeving, bijvoorbeeld nationaliteitswetgeving. Het probleem van de Banja Mulenge moet opgelost worden. Dat is geen eenvoudig probleem. Er is de kieswetgeving. Er is een ontwerp van Grondwet dat moet aangenomen worden. Men ziet dat er in de Kamer wel ernstig wordt gewerkt, maar dat de Senaat slentert. We spreken dan uiteraard wel over de Congolese Senaat. De Senaat wil nu eerst een soort van consultatie van de bevolking ter plaatse vooraleer men verder kan gaan, enzovoort. We moeten duidelijkheid krijgen wanneer die wetgevingen zullen worden aangenomen.

Er is de hervorming van het leger en van de politie. België heeft daar belangrijke inspanningen geleverd door het opleiden van een brigade in Kisangani. Op dit ogenblik worden er 287 officieren opgeleid in Elsenborn met de bedoeling dat zij achteraf Congolese soldaten zouden kunnen opleiden.

De hervorming van het leger en van de politie is noodzakelijk. De politie is minstens even belangrijk als het leger. Ik wil echter toch waarschuwen. Er moet een parallelisme zijn tussen de vooruitgang op het politieke terrein en het opleiden van een leger. Men creëert een bijkomend probleem als men op een bepaald ogenblik geen politieke vooruitgang boekt. Daarmee bedoel ik dan dat men naar verkiezingen gaat en daaropvolgend een "democratisch" systeem installeert. Democratisch staat tussen aanhalingstekens, want we moeten dat allemaal relatief bekijken. Collega Hasquin heeft daarin overschot van gelijk.

01.12 **Karel De Gucht**, ministre: Les récents développements intervenus dans la région des Grands Lacs indiquent l'existence de tensions: d'abord Katumba et les tensions dans l'Est, ensuite la suspension de la participation du RCD-Goma au processus de transition, processus que ce parti a entre-temps réintégré.

Je n'irai pas jusqu'à dire que le processus de transition s'est enlisé, mais certains membres du gouvernement de transition ont effectivement intérêt au maintien d'un statu quo. Une certaine pression sera donc nécessaire.

Le processus électoral est un élément de la phase de transition. La Chambre congolaise s'attelle sérieusement à l'examen du projet de Constitution qui est nécessaire à la modification de la législation électorale, mais le Sénat lambine et demande l'organisation d'une consultation populaire. Nous devons en effet obtenir des précisions en ce qui concerne le calendrier exact qui sera respecté.

Il y a en outre l'indispensable réforme de l'armée et de la police. Notre pays consent d'importants efforts en formant une brigade à Kisangani. À Elsenborn, 287 officiers suivent actuellement une formation et pourront à leur tour former les soldats congolais.

Je tiens toutefois à formuler une remarque en marge de ce constat: les avancées politiques et la formation d'une armée doivent avoir lieu simultanément. L'objectif est d'instaurer un régime "démocratique" après les élections. Je me rallie à l'avis de M. Hasquin concernant le caractère relatif de la notion de démocratie. S'il devait y avoir une armée bien formée sans un contrepoids politique, la situation pourrait toutefois être explosive, a fortiori si les soldats ne sont pas payés.

Er zou echter een explosieve situatie kunnen ontstaan als er een behoorlijk opgeleid leger is en geen politiek tegengewicht. Dan zou men beslag kunnen leggen op die opgeleide troepen om de eigen belangen te dienen. Ik moet u zeggen dat het mij toch niet bijzonder veel vertrouwen inboezemt. Die brigade is weliswaar opgeleid in Kisangani en er waren engagementen dat men zou zorgen voor de betaling van de soldaten eenmaal die brigade is opgeleid. Stel echter dat die betaling niet gebeurt, maar blijkbaar wel gebeurt door de diverse rebellenbewegingen of vroegere rebellenbewegingen die degenen in die brigade betalen waarvan zij vermoeden of weten dat zij tot hun kamp behoren.

Dat staat zeer ver af van een nationaal leger wanneer zoiets gebeurt. Wij moeten ons ervan bewust zijn dat daar op korte termijn duidelijkheid over moet komen.

Het vierde element in verband met de recente ontwikkelingen, is de vaststelling dat MONUC, de troepenmacht van de Verenigde Naties, inderdaad niet het aangepaste mandaat heeft en ook te zwak is om de doelstellingen die zij heeft te verwezenlijken. Dat is geen verwijt, want als wij inzake MONUC een verwijt moeten maken moeten wij in eerste instantie onszelf een verwijt maken. Dat moeten wij ook durven zeggen. In MONUC zitten troepen van Pakistan, Nepal, India, Bangladesh, Uruguay, en ook van Nigeria, Marokko en Zuid-Afrika. Het is te eenvoudig om die landen, die tenminste de bereidheid hebben troepen ter beschikking te stellen, een verwijt te maken. Het is niet met die samenstelling, van grotendeels soldaten die zich op geen enkele manier verstaanbaar kunnen maken in Congo, dat men de zaak daar kan gaan stabiliseren. Dat moet met troepen gebeuren die inderdaad het mandaat, dat men wil aanpassen, op het terrein kunnen waarmaken. Met andere woorden: er moet een veel grotere Europese en vooral ook Afrikaanse inbreng zijn. Maar het is te gemakkelijk om diegenen die wel hun verantwoordelijk opnemen een verwijt te maken. Ik stel alleen maar vast: het is niet met deze MONUC dat men de zaak onder controle zal krijgen. Het is ook niet door zonder meer het effectief van MONUC op te drijven dat men ze onder controle zal krijgen. Men zal zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve herijking van MONUC moeten maken.

Wat heb ik in de periode sinds ik dit departement beheer gedaan of wat heb ik geprobeerd te doen? Onmiddellijk na de gebeurtenissen in Katumba heb ik onze speciale gezant, de heer Mutton, naar de regio gestuurd. Ik durf toch wel te zeggen dat hij een belangrijke matigende invloed heeft gehad. Hij heeft onder andere een niet onbelangrijke rol gespeeld in de terugkeer naar Kinshasa van de heer Ruberwa, de vice-president van de RCD-Goma. Was dat niet gebeurd, dan was dat een bijkomende oorzaak van spanningen geweest.

Wij hebben humanitaire bijstand geschonken aan de vluchtelingen, voor het herlokaliseren van het kamp van Katumba. Er is een probleem, want de UNCHR wil de kampen verder inrichten op Burundees grondgebied. Zij die in die kampen verblijven, willen daar echter niet weg. Zij willen dicht bij de grens blijven. Men moet ook altijd goed rekening houden met de praktische mogelijkheden op het terrein. Waarom willen zij daar niet weg? Omdat zij natuurlijk ook wel eens naar Kongo willen teruggaan. Als men 50 kilometer in het binnenland van Burundi verblijft, op de plaats waar men ongeveer de kampen zou herlokaliseren, dan kan dat natuurlijk niet meer.

La MONUC, force d'interposition des Nations unies, ne dispose pas du mandat approprié et est trop faible pour atteindre les objectifs fixés. Il serait cependant trop facile de montrer du doigt les pays qui sont disposés à envoyer des troupes. Force est toutefois de constater leur impuissance à stabiliser le pays. Nombreux sont en outre les soldats qui sont incapables de se faire comprendre dans cette région. Une contribution accrue de l'Europe, et principalement de l'Afrique elle-même, s'impose, de même qu'un renforcement quantitatif et qualitatif de la force d'interposition.

Dès le lendemain des événements de Gatumba, j'ai dépêché notre représentant spécial, M. Mutton, qui a exercé une influence modératrice sur la situation et a joué un rôle dans le retour du vice-président Ruberwa du RCD-Goma.

Notre pays a offert une aide humanitaire en vue de la réorganisation du camp de Gatumba. Le Commissariat aux réfugiés souhaite déplacer les camps dans l'arrière-pays burundais, mais les personnes qui séjournent depuis longtemps déjà à Gatumba ne souhaitent pas être déplacées. Il est en effet plus aisé d'atteindre le Congo depuis le camp actuel. En outre, la vie dans un camp est souvent plus confortable que dans un village.

J'ai tenté d'impliquer plus étroitement l'Union européenne dans la situation en Afrique centrale. La Belgique ne peut à elle seule réaliser des progrès à court terme. Le dossier était inscrit à l'ordre du jour d'une réunion informelle des ministres des Affaires étrangères à Valkenburg. Il a également été évoqué lors du Conseil Affaires générales. Un débat y sera également consacré lors du prochain Conseil des ministres des Affaires étrangères. J'ai par ailleurs longtemps discuté

Men moet ook eens kijken naar de soms wat dubbelzinnig rol van die kampen. Dikwijls is het comfortabeler om in de kampen te wonen dan in het dorp. Ook daarmee moet rekening worden gehouden. Wij hebben de nodige fondsen vrijgemaakt, voor zover het vluchtelingencommissariaat erin slaagt om de kampen te herlokaliseren.

Ik heb heel wat pogingen ondernomen om de Europese Unie meer te betrekken in deze Centraal-Afrikaanse problematiek, omdat ik de mening ben toegedaan dat wij in een moeilijke situatie zitten en op relatief korte termijn vooruitgang zouden moeten boeken. Zoniet zullen wij achteruitgang boeken. België kan dit niet alleen oplossen. Wij kunnen dit alleen als wij erin slagen de internationale gemeenschap hierbij te betrekken, in eerste instantie de Europese Unie. Het werd op de agenda geplaatst van de Gymnich-vergadering, de informele vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken, op 3 en 4 september jongstleden in Valkenburg en opnieuw besproken op de Raad Algemene Zaken van 13 september. Ook op de volgende Ministerraad van Buitenlandse Zaken op 11 oktober aanstaande, net voor ik naar Afrika zal gaan, zal het punt opnieuw worden besproken.

Ik had gisteren nog een uitvoerig gesprek over deze problematiek met Ben Bots, de minister van Buitenlandse Zaken van Nederland, de huidige voorzitter van de Europese Unie. Op het Europese niveau zijn wij dus zo intensief mogelijk bezig met deze aangelegenheid.

Ik meen te mogen zeggen dat de aandacht op het Europees niveau voor het conflict toeneemt. Minister Jack Straw heeft voorgesteld dat een trojka onder leiding van minister Bot - omdat Nederland het voorzitterschap van de Europese Unie waarneemt - en de ministers Straw, Barnier en ikzelf op korte termijn het gebied van de Grote Meren zou bezoeken. De principebeslissing terzake is goedgekeurd. De bedoeling is op een eenduidige manier zeer duidelijke politieke boodschappen te geven inzake de voortgang van de transitie. Op dit ogenblik is het al te dikwijls zo dat Frankrijk geïdentificeerd wordt met Congo en Engeland met Rwanda, hetgeen in het debat misbruikt wordt. De bedoeling van Frankrijk en Engeland is zeer duidelijk de boodschap te geven dat zij dezelfde analyse maken en dat de problemen conform de akkoorden van Pretoria en Sun City worden opgelost.

Binnen de Europese Unie en de VN heb ik gepleit voor een versterking van het mandaat van de MONUC. Het is absoluut noodzakelijk dat een dergelijke versterking er komt, zowel kwantitatief als kwalitatief. Persoonlijk meen ik dat het kwalitatief element nog belangrijker is dan het kwantitatieve. We moeten de geschikte soldaten kunnen zenden met het juiste mandaat en de juiste omkadering, met surveillance en analyse, met aangepaste logistiek en uitrusting die bij het terrein past. Geen enkele van de verschillende elementen is op dit ogenblik in voldoende mate aanwezig. Er moet écht werk worden gemaakt van een geschikte UNO-vredesmacht.

De Verenigde Naties kijken, wat dat betreft, ook naar Europa. Wat gaat Europa op dat vlak doen? Op welke manier zal Europa zijn verantwoordelijkheid in die materie nemen? Europa kijkt op zijn beurt naar België. Wat ziet België als mogelijke oplossingen om vanuit

de ce dossier, hier, avec le ministre néerlandais des Affaires étrangères, M. Bot.

J'ai le sentiment que l'Europe témoigne un intérêt accru. C'est ainsi que le ministre britannique, M. Straw, a proposé d'envoyer une troïka dans la Région des Grands Lacs. La décision de principe a été approuvée. Cette mission aurait pour objectif l'émission d'un signal politique clair à l'appui du processus de transition. La France et l'Angleterre doivent clairement indiquer qu'elles partagent le même point de vue dans ce dossier et qu'elles entendent respecter les accords de Pretoria et de Sun City.

J'ai préconisé l'élargissement quantitatif et qualitatif du mandat de la MONUC. En définitive, les aménagements qualitatifs, par exemple dans le domaine de la logistique, me semblent les plus importants. Il ne faut pas perdre de vue que les Nations unies se tournent vers l'Europe et qu'à son tour, l'Europe se tourne vers la Belgique. En dehors de toute considération sur l'expertise et sur le rôle historique de la Belgique, on nous prête l'oreille lorsque nous demandons un renforcement des troupes. Nous ne pourrions mobiliser l'Union européenne qu'en agissant nous-mêmes.

Aux termes d'une résolution rédigée lors d'une réunion du CIAT à New York, le processus de transition doit être assorti de certaines conditions, ce que j'approuve.

J'ai eu d'intéressants contacts bilatéraux avec le Rwanda, le Burundi, l'Ouganda, l'Afrique du Sud et le Bénin. Le premier ministre et le ministre des Affaires étrangères du Rwanda ont pris des engagements concernant la sécurité individuelle des membres de l'organisation Liprodhor qui souhaiteraient regagner leur pays. Le président du Burundi me

Europese hoek die MONUC te versterken? Mijnheer Van den Eynde, we kunnen lang discussiëren over expertise, over de historische rol van België, enzovoort, maar ik kan u wel zeggen dat dit de realiteit is. Als wij aandringen op sterkere mandaten en op een sterkere troepenmacht, kijken de Verenigde Naties naar de Europese Unie en vraagt wat die er concreet aan gaat doen. Dus moeten we niet alleen bellen naar de Bangladeshi en de Uruguanen met de vraag of zij iets willen doen. Binnen de Europese Unie wordt er ook gekeken naar België om voorstellen te doen en engagementen te nemen om er iets van te maken. We moeten ons realiseren dat we erin kunnen slagen om de Europese Unie voor dat dossier te mobiliseren, maar alleen op voorwaarde dat we er zelf ook iets aan doen.

Het is dus niet eenvoudig om te zeggen dat het absoluut belangrijk is en een ongelooflijk belangrijk conflict, waarbij miljoenen doden vallen, maar dat er aan ons niets moet worden gevraagd. Dan moeten we er natuurlijk ook niet de aandacht op willen vestigen. We hebben dan immers niet veel te vertellen. Ik zal daar straks nog op terugkomen.

Mijnheer Boukourna, er is inderdaad een ministeriële vergadering geweest van de CIAT-landen in New York in de rand van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het belangrijkste van die vergadering, als we kijken naar de resolutie – ik heb ze hier niet bij de hand – is dat er in paragraaf 9 wordt gesteld dat er “conditionaliteiten” in het hele proces moeten worden ingebouwd. Bijvoorbeeld, hulp en tussenkomsten moeten worden verbonden aan vooruitgang op het vlak van de transitie, wat de heer Van der Maelen daarjuist “franc parler” heeft genoemd en wat ik trouwens betracht in het dossier sinds ik ermee werd belast. Het is echter ook belangrijk dat op internationaal niveau – van CIAT maken toch een vijftiental landen deel uit – nu algemeen aanvaard is dat er “conditionaliteiten” moeten worden ingebouwd. In de geheimtaal van de UNO betekent dat dan dat “de inspanningen moeten worden gekalibreerd op basis van de geboekte resultaten”.

Dat is de omschrijving. Dat betekent dat men voorwaarden gaat stellen aan de vooruitgang van het proces. De UNO-taal vind ik overigens een zeer mooie taal. Als wij ons zo zouden uitdrukken, zou de pers nog kritischer zijn dan ze nu al is.

In New York heb ik ook bilaterale contacten gehad met de eerste minister en de minister van Buitenlandse Zaken van Rwanda, de minister van Buitenlandse Zaken van Oeganda, de president van Burundi, de minister van Buitenlandse Zaken van Zuid-Afrika en ook met de minister van Buitenlandse Zaken van Benin. Dat zijn allemaal interessante gesprekken geweest. Daaruit bleek vooral dat men vindt dat er een oplossing moet komen, wat niet betekent dat men daarvoor ook concrete schema's op zak heeft.

Ik kan misschien een paar feitelijke aangelegenheden vermelden. De eerste minister en de minister van Buitenlandse Zaken van Rwanda hebben mij verzekeringen gegeven over de persoonlijke veiligheid van de mensen van Liprodhor, als zij zouden terugkeren naar Rwanda. Dat is immers een van de punten die onder andere door 11.11.11 wordt aangehaald. Ik heb de gezagdragers van Rwanda daarover vragen gesteld. De president van Burundi lijkt mij zeer vastbesloten om met het transitieproces door te gaan. De verkiezingscommissie is samengesteld op het vastgelegde tijdstip en op 20 oktober is er ook

semble bien décidé à poursuivre le processus de transition. Un référendum sur la Constitution se tiendra le 20 octobre. Le président souhaite que des élections soient organisées avant la fin de l'année.

L'Afrique du Sud semble disposée à jouer un rôle très actif au Congo. Au sein des Nations unies, il y a un accord sur le principe et la procédure pratique de "joint verification" à la frontière entre le Congo et le Rwanda. La CEPGL ne s'est pas encore développée suffisamment mais à l'avenir, elle sera très importante. Il a été demandé à la Belgique de mettre des experts à la disposition du Congo et notre pays accédera à cette demande. Le sommet des Grands Lacs aura lieu du 16 au 20 novembre sous les auspices des Nations unies. Un débat est encore en cours au sujet de la participation du Congo-Brazzaville et de l'Angola. Toutefois, de manière générale, il me semble qu'une concertation pays par pays serait plus fructueuse.

La situation au Rwanda est relativement stable même s'il y a encore des problèmes de droits de l'homme. Le Burundi est assez stable lui aussi mais personne ne peut dire si cette stabilité se maintiendra après les élections. Quant au Congo, sa situation est moins bonne.

J'envisage les actions politiques suivantes. Du 12 au 21 octobre, j'effectuerai une tournée au Congo, au Rwanda, au Burundi, en Ouganda, en Angola, en Afrique du Sud et au Bénin. Il ne s'agira pas d'une visite de courtoisie car je compte bien parler vrai et demander aux gouvernements concernés de souscrire des engagements clairs en ce qui concerne la transition, la situation de l'armée et la situation dans l'Est du Congo, ces engagements incluant l'établissement d'un calendrier. La presse congolaise commence déjà

een referendum over de Grondwet. Uit het gesprek bleek ook zeer duidelijk dat de betrokken persoon de bedoeling heeft om daar echt werk van te maken en ervoor te zorgen dat de verkiezingen voor het eind van het jaar plaatsvinden. De minister van Burundi heet Ndayizeye.

Uit het gesprek met de minister van Buitenlandse Zaken van Zuid-Afrika blijkt ook dat Zuid-Afrika bereid is een stuk van de verantwoordelijkheid in verband met Congo op zich te nemen en daarin zeer actief betrokken wenst te blijven. Ik zal trouwens, wanneer ik naar Afrika ga, ook naar Zuid-Afrika gaan om daarover verdere besprekingen te voeren.

In de rand van de UNO is er ook een akkoord bereikt over het mechanisme van de joint verification aan de grens tussen Congo en Rwanda, met de bedoeling om de grens te beveiligen en wederkerig vertrouwen op te bouwen. Dat akkoord is ondertekend zowel door Rwanda als door Congo. De bespreking daaromtrent werd trouwens geleid door Kofi Annan zelf. Er is nu een mechanisme aanvaard over hoe dat zou moeten gebeuren.

Er is discussie over de CEPGL, waarvan de heer Goris mij vroeg of ik erin geloofde. Ik denk dat dat op termijn zeer belangrijk is, maar volgens mij staan wij op dit ogenblik niet ver genoeg, opdat dat onmiddellijk resultaat zou opleveren. De huidige voorzitter van die regionale economische samenwerking Burundi heeft ons wel gevraagd of wij experts ter beschikking zouden willen stellen, met name wat energie betreft, als ik mij niet vergis. Wij zullen dat ook doen. Voor concrete resultaten op het terrein zullen wij echter nog wat geduld moeten oefenen. Er is volgens mij iets meer vertrouwen nodig tussen de drie betrokken partners om echt van een goede samenwerking te kunnen spreken, maar de lijn van de samenwerking moeten we wel blijven volgen.

Ten slotte zal de top van de Grote Meren op het technische niveau plaatsvinden op 16 en 17 november en op het niveau van de staatshoofden op 19 en 20 november. Die top vergadert onder de auspiciën van de Verenigde Naties. Er is echter nog discussie over de landen die eraan kunnen deelnemen, met name Congo-Brazzaville en Angola. Daaraan wordt voortgewerkt. Ik denk dat dat een belangrijke vergadering is. Toch ben ik eerder de mening toegedaan dat wij de zaak vooral land per land moeten kunnen stabiliseren. In Rwanda is de situatie gestabiliseerd, evenwel met nogal wat vraagtekens op het vlak van de mensenrechten. Ik denk dat wij de goede richting uitgaan in Burundi, met vraagtekens over de situatie onmiddellijk na de verkiezingen, want dat moeten wij natuurlijk ook durven te zeggen.

In Congo zitten we met concrete problemen en de kernvraag is deze moeten worden opgelost.

In de loop van de komende weken ben ik van plan om naar de regio te reizen van 12 tot 21 oktober. Ik zal Congo, Rwanda en Burundi aandoen, alsook Oeganda, Angola en Zuid-Afrika en naar alle waarschijnlijkheid op mijn terugreis ook Benin. Het is mijn bedoeling om daar inderdaad klare taal te spreken ten aanzien van de betrokken leiders. Ik ga daar niet naartoe op een soort kennismakingsreis, een soort verplichte oefening als er een nieuwe minister van Buitenlandse Zaken is. Dat is trouwens ook de reden waarom ik daar niet

à me noircir. La Belgique se doit de créer les conditions qui permettront d'enregistrer des résultats, sinon elle doit se tenir à l'écart.

A l'issue du sommet européen, une délégation représentant la France, la Grande-Bretagne, la Belgique et les Pays-Bas en tant que pays assurant la présidence de l'UE, se rendra dans la région des Grands Lacs pour formaliser les engagements pris à l'occasion de mon voyage. D'ici là, la clarté devra aussi être faite concernant la MONUC.

Le président Mbeki sera en visite en Belgique les 15 et 16 novembre. Ce sera une nouvelle occasion de dialoguer avec l'Afrique du Sud.

M. Van der Maelen a raison de dire que le processus de transition s'enlisera à défaut de pression externe suffisante. Mais si cette pression s'exerce bel et bien, alors il y a selon moi une chance pour que l'indispensable législation soit approuvée et que des élections soient organisées - si ce n'est à la date prévue, alors dans le courant de 2005 malgré tout.

Il va de soi qu'il faut poursuivre la formation de l'armée et de la police congolaises, mais ceci doit s'accompagner de réformes politiques. Il ne suffit pas de disposer d'une armée modèle.

Une stabilité relative est indispensable dans l'est du Congo pour que les élections puissent se dérouler dans des conditions acceptables. L'armée belge estime que c'est possible, dans un cadre international bien entendu.

Un recensement complet prendrait des années. Il est toutefois indispensable de procéder à un recensement approximatif des électeurs. A cet effet, les moyens nécessaires devront être dégagés.

onmiddellijk naartoe gegaan ben. Ik heb mij, integendeel, de voorbije twee maand eigenlijk vrij intensief beziggehouden met het dossier met de bedoeling om een pakket standpunten, tussenkomsten en mogelijkheden samen te stellen waarover ik tijdens die reis met de verschillende protagonisten wil praten en hen zeer duidelijk zeggen hoe wij daarover denken. Ik heb de indruk dat men zich met name in Congo, stilaan ervan bewust wordt, dat ik niet zomaar de bedoeling heb om even goeiedag te komen zeggen in Kinshasa, maar dat ik er integendeel naartoe ga met een duidelijk programma en met een zeer duidelijke vraag aan de Congolese autoriteiten naar engagementen inzake de voortgang van de transitie en met betrekking tot de opleiding van het leger en tot de acties die ze willen ondernemen ten opzichte van het oosten van het land. Ik zie dit duidelijk in termen van een timing. Trouwens, men begint in de Congolese pers al lelijke dingen over mij te schrijven. Ik ben er nog niet geweest dus wie weet wat het daarna wordt. Ik vind echter dat dit ook de bedoeling moet zijn. Ik vind dat wij een opdracht hebben in Afrika, zeker in Centraal-Afrika. Wij moeten echter ook proberen onze kansen te optimaliseren om resultaat te boeken. Op de vraag of wij resultaat zullen boeken, kan ik het volgende zeggen. Voor mij is het een middelenverbintenis en geen resultaatsverbintenis, maar wij moeten wel trachten de voorwaarden te optimaliseren om resultaten te boeken. Anders moeten wij ons daarmee niet bezighouden.

Vervolgens is het de bedoeling om, onmiddellijk na de Europese top die plaatsvindt op 5 en 6 november aanstaande, tot een ad hoc trojka te komen met de ministers van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië, Frankrijk, België en met het Nederlandse voorzitterschap, omtrent het gebied van de Grote Meren, om te trachten de duidelijke engagementen die ik zal aankaarten tijdens de Afikareis op dat ogenblik definitief te fixeren. Wij hopen ook dat wij tegen dan duidelijkheid hebben over de MONUC en over de uitbreiding, kwantitatief en kwalitatief, die aan het mandaat en de samenstelling ervan kan worden gegeven.

Een derde belangrijke afspraak is het bezoek van president Mbeki aan België op 15 en 16 november aanstaande. Dat zal ons de gelegenheid geven om, na het contact dat ik met mijn collega heb gehad in New York en de contacten die ik zal hebben met de Zuid-Afrikaanse regering in het kader van het bezoek aan Afrika, een derde keer contact aan te knopen met de Zuid-Afrikaanse autoriteiten.

De vraag was wat mijn inschatting van de situatie is en wat er volgens mij zou moeten gebeuren.

Collega Van der Maelen, ten eerste, u hebt gelijk als u zegt dat het transitieproces zal verzanden tenzij er serieuze externe druk komt. Dat is juist. Ik heb echter ook de overtuiging dat het transitieproces kan doorgaan als er voldoende druk is en dat wij met andere woorden, zeker als die druk internationaal is, er kunnen in slagen dat men in het Parlement over de nodige wetgeving stemt, dat er een duidelijke kalender komt voor de verkiezingen en dat die verkiezingen zo niet op de voorziene datum in elk geval in de loop van 2005 zullen kunnen plaatsvinden. Dat lijkt mij de deadline te zijn die we moeten stellen.

Ten tweede, er moet inderdaad doorgewerkt worden aan de opleiding van het Congolese leger en vooral ook van de politie. Wij hebben

Il est clair que la corruption est toujours présente. La question qui se pose est de savoir si les moyens belges de la coopération au développement sont détournés ou non. J'ai pris des renseignements auprès de certaines personnes bien informées en cette matière mais je n'ai encore reçu aucune réponse officielle. Le ministre De Decker m'a répondu verbalement que ce n'est pas le cas.

Quoi qu'il en soit, la corruption est néfaste pour le développement économique et il ne sera pas possible de la contrôler avant les élections. Je demande à chacun de me communiquer tout indice concret qui serait en sa possession.

Par ailleurs, notre pays n'est pas le seul à se déclarer prêt à s'engager. Les Pays-Bas, par exemple, sont prêts à envoyer des navires patrouilleurs sur le lac Tanganika pour lutter contre les trafiquants. Il n'y a cependant pas de consensus politique en faveur de l'engagement de militaires belges. On a pourtant un grand besoin d'observations aériennes ainsi que d'une interprétation et une analyse des données observées.

En outre, on manque cruellement d'hélicoptères et il y a un problème au sujet du commandement et de la composition de la MONUC. J'ai d'ailleurs déjà demandé au Bénin s'il pouvait fournir à la MONUC un bataillon de soldats avec, bien entendu, un encadrement belge. Etant donné la bonne collaboration avec le Bénin en Côte d'Ivoire et les excellentes relations entre le ministre Flahaut et son homologue béninois, j'espère obtenir une réaction positive à ma demande. Nous souhaitons aussi renforcer l'Etat-major de la MONUC, qui compte déjà cinq militaires belges. Nous espérons surtout constituer une troupe locale qui puisse s'exprimer en français. J'ai

daar reeds heel wat inspanningen gedaan. Ook Zuid-Afrika doet daar inspanningen. Er moet echter een parallelisme zijn met de politieke hervormingen, anders dreigt men in een explosieve situatie terecht te komen. Ik heb in New York iemand horen zeggen dat men een modelleger moet maken en dat dit modelleger dan uit zijn besef van fierheid het land gaat hervormen. Ik geloof daar niet in. Ik zeg u dat in alle eerlijkheid. Het ene moet samengaan met het andere.

l'intention de faire escale à Cotonou pour en discuter.

Ik kom aan het punt over de verkiezingen, om ze te laten plaatsvinden in aanvaardbare omstandigheden. Ik deel daar de analyse van de heer Hervé Hasquin. In ideale omstandigheden gaan die verkiezingen daar de eerste jaren niet kunnen plaatsvinden. Om ze in aanvaardbare omstandigheden, die een merkbare vooruitgang betekenen tegenover de situatie die we nu kennen, te laten plaatsvinden is het belangrijk dat er een relatieve stabiliteit wordt geïnstalleerd in het oosten van Congo. Kan dat? Ik ben geen militair, maar onze Belgische militairen zeggen dat dit een doenbare zaak is, in internationaal verband wel te verstaan. Dit is niet onmogelijk en men moet er normaal gezien in kunnen slagen om de omstandigheden te creëren dat ook in het oosten van Congo verkiezingen kunnen plaatsvinden die beantwoorden aan minimumstandaarden.

Er is het probleem van de volkstelling, als ik het zo mag noemen, le recensement. Ook daar moet men weten welke doelstellingen men heeft. Als men een volledige volkstelling moet organiseren van 0 tot 75 jaar, dan is men daarmee jaren bezig. Men moet wellicht bereiken dat men een approximatieve, maar toch behoorlijke, volkstelling organiseert voor degenen die moeten gaan stemmen. Daarover gaat immers het concrete probleem. Dat zal inspanningen vergen. Dat zal ook middelen vergen.

Die middelen moeten ter beschikking worden gesteld door de Europese Unie en door een aantal donoren, waaronder België. De middelen daarvoor moeten gemobiliseerd worden, maar wij moeten ons goed realiseren dat wij niet een volledige, perfecte volkstelling zullen bereiken zoals bijvoorbeeld in België op basis waarvan men zelfs het aantal leerlingen in het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs kan tellen. Dat zullen wij niet bereiken in Congo. Als wij dat ooit zouden bereiken, zouden wij over de interpretatie van de cijfers nog langer doen dan in België, denk ik. Wij moeten proberen terzake realistisch te zijn en mekaar niet altijd maximes naar het hoofd slingeren.

Er is het probleem van de corruptie, daarvan moet u mij niet overtuigen. Ik kan niet zeggen of er meer of minder corruptie is. Ik kan u daar niet op antwoorden, want het hangt er een beetje van af met wie men daarover spreekt. Iedereen gaat er wel mee akkoord dat er inderdaad corruptie is. Wat mij in eerste instantie belangrijk lijkt, is een antwoord op de vraag of er misbruik is van Belgisch ontwikkelingssamenwerkingsgeld. Nadat u daarover een aantal uitspraken had gedaan, collega Van der Maelen, heb ik daarover onmiddellijk een brief gericht aan minister De Decker, aan gouverneur Verplaetse die zich bezighoudt met de hervorming van de Centrale Bank in Congo en aan de Europese Commissie, met name aan de heer Nielson en mevrouw Schreyer. Ik heb daar nog geen antwoord op ontvangen, tenzij dan een mondeling antwoord van minister De Decker, die mij verzekert dat op dit ogenblik er geen misbruik is van

Belgisch ontwikkelingssamenwerkingsgeld. Ik ben het met u eens dat wij daar van zeer dichtbij op moeten letten.

De andere corruptie is er ongetwijfeld ook en dat is economisch zeer slecht voor het land. Ik denk dat we dat niet onder controle zullen krijgen voor de verkiezingen. We moeten ervoor zorgen dat er verkiezingen worden georganiseerd om dan orde te scheppen op dat vlak onder meer via mechanismen die investeringen afhankelijk maken van gebonden besteding van de opbrengst van de investeringen. Op het vlak van bijvoorbeeld de natuurlijke rijkdommen gebeuren er inderdaad zaken die onoorbaar zijn, door Congo alsook door andere landen. Laten we daar eerlijk in zijn: er zijn landen die coltan uitvoeren, maar geen coltanmijnen hebben op eigen grondgebied. Ik denk dat u weet waarover ik het heb. We moeten inzake die corruptie dus zeker maatregelen nemen. Mag ik u ook vragen om, indien u over concrete aanwijzingen inzake corruptie, met naam en toenaam, beschikt, mij de gegevens bekend te maken, zodat wij daarop ook kunnen reageren.

Wat moet België nu de komende maanden doen en wat kan het mogelijke engagement zijn van België, onder andere in verband met de MONUC en de versterking ervan? Op Europees niveau heeft onder andere het Europees voorzitterschap gevraagd dat wij voorstellen zouden formuleren en in het dossier ook het voortouw zouden nemen. Overigens zijn wij niet de enigen die principieel bereid zijn daar iets aan te doen. Ook de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken heeft in zijn parlement verklaard dat zij bereid zijn bij te dragen tot de versterking van de MONUC, met name door het ter beschikking stellen van patrouilleboten op het Tanganikameer, wat een van de routes is waarlangs zeer veel wordt gesmokkeld.

Los van het feit of ik dat een goed idee zou vinden, ben ik er mij van bewust dat er geen enkele politieke consensus is om daar op grote schaal Belgische soldaten naartoe te sturen. Ik meen dat ik er vanuit mag gaan dat het zo is. Ik weet ook niet of dat een goede zaak zou zijn, eerlijk gezegd, omdat wij de Afrikaanse betrokkenheid toch moeten trachten te vergroten. Ik denk dat er een grote nood is aan surveillance of observatie van hetgeen daar gebeurt. Dat moet grotendeels vanuit de lucht gebeuren aangezien het terrein daar nogal moeilijk toegankelijk is. Daarnaast is er de interpretatie en de analyse van die gegevens. Als men op zulke foto's streepjes ziet, kunnen alleen mensen die het terrein kennen interpreteren wat daar werkelijk gebeurt. Er is een probleem van logistiek. Er is een probleem van uitrusting, waarbij er vooral nood is aan helikopters ter plaatse. Er is een probleem van commando van de MONUC en een probleem van samenstelling van de MONUC.

Ik heb voorbereidende contacten opgenomen met Benin, met de vraag of door Benin een bataljon soldaten ter beschikking zou kunnen worden gesteld voor de MONUC. Het gaat om 800 soldaten. We hebben gekozen voor Benin omdat wij een samenwerkingsakkoord hebben met Benin en eigenlijk instaan voor de opleiding van het leger van Benin. We hebben trouwens ook in Ivoorkust met Benin samengewerkt, met goed resultaat en een gunstige appreciatie van de internationale gemeenschap. De eerste contacten daaromtrent, die door collega Flahaut zijn genomen met zijn collega, de minister van Landsverdediging van Benin, zijn hoopgevend. Ik denk dat er een ernstige kans bestaat dat wij erin slagen om een bataljon soldaten

van Benin ter beschikking te stellen van de MONUC, met Belgische omkadering - dat zal dan natuurlijk onze bijdrage in deze operatie zijn - en ook implicaties met betrekking tot het commando van dit bataljon en de integratie daarvan binnen de MONUC. Trouwens, op dit ogenblik behoren al vijf Belgische militairen tot de staf van de MONUC. Dat zou eventueel kunnen worden versterkt, met implicaties voor het commando van een dergelijk bataljon. Ik neem mij voor om dat te trachten te realiseren.

Ik denk dat ook Nederland een aantal inspanningen wil doen. Andere landen willen surveillance-inspanningen doen en het lijkt mij ook niet totaal uitgesloten dat de troepenmacht van sommige Afrikaanse staten wordt versterkt zodat de Afrikaanse component toeneemt. Het gaat om soldaten die zich kunnen verstaanbaar maken in het Frans, want daarover gaat het. Als men Pakistaans spreekt in de brousse van Oost-Congo wordt men niet door iedereen begrepen. Dat is een zeer concreet probleem. Dat willen wij trachten te bewerkstelligen. Daarmee ben ik op dit ogenblik bezig. Dat is trouwens ook de reden waarom ik, als het in de goede richting zou evolueren, op mijn terugreis uit Afrika een tussenstop zou maken in Cotonou om daarover gesprekken te hebben met de autoriteiten van Benin.

De **voorzitter**: Mijnheer de minister, ik dank u voor het uitgebreid antwoord.

Collega's die het wensen kunnen repliceren. Ik dring aan op beknoptheid.

01.13 Minister **Karel De Gucht**: Mijnheer de voorzitter, het is ondertussen 12.15 uur.

De **voorzitter**: Inderdaad, mijnheer de minister, maar ik heb uw boeiende uiteenzetting niet willen onderbreken.

01.14 Minister **Karel De Gucht**: Mijnheer de voorzitter, ik heb geprobeerd alle gestelde vragen te beantwoorden.

De **voorzitter**: Conform met het Reglement, mijnheer de minister, moet ik een repliek toestaan.

01.15 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik kan u geruststellen, mijn repliek zal kort zijn.

Ik ben dankbaar dat dit debat kon plaatsvinden, eerst en vooral ten aanzien van Hasquin die mijn betoog zonder meer bevestigde. Mijnheer de minister, u zei dat ik België nog kleiner wil maken. Welnu, kleiner of groter, het maakt niet veel verschil.

Vlaanderen heeft geen heimwee naar de koloniale periode. Dat is meestal niet het geval bij volkeren die niet overheerst hebben. Dit heimwee bestaat wel aan Franstalige kant. Tijdens het beluisteren van "les raisons historiques" heb ik eens te meer hiervan een bevestiging gekregen. Een variante van de vlag die op dat strand geplant staat is "la lucarne sur le monde".

Mijnheer de minister, ik hoor liever de heer Van der Maelen die stelt Congo te willen helpen uit menselijke solidariteit, maar niet omwille van een groot-Belgische gedachte of een andere zaak die ons ten dienste moet zijn.

01.15 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Dans ce débat, je suis en particulier reconnaissant à l'égard de M. Hasquin parce qu'il confirme ma thèse: la Flandre n'est pas nostalgique de la période coloniale; cette nostalgie est uniquement entretenue dans la partie francophone du pays. Si nous devons apporter notre aide au Congo, faisons-le par solidarité humaine et non en nous laissant guider par l'idée déplacée d'une grande Belgique.

Je salue également M. Van der Maelen dont l'analyse pointue et pessimiste de la situation accrédite - fût-ce involontairement - mes conclusions. Le risque de revivre la situation du début des

Dankbaar ben ik eveneens voor het betoog van de heer Van der Maelen die – opmerkelijk voor dit debat – een vlijmscherpe analyse heeft gemaakt van de situatie in het gebied. Zijn uiteenzetting was mogelijks nog pessimistischer dan de mijne, in die zin dat hij zei dat indien wij niet bijzonder goed opletten, wij dreigen terug te keren tot de situatie zoals die zich voordeed in het begin van de jaren negentig, met alle gevolgen van dien.

Met andere woorden, hoewel de heer Van der Maelen het wellicht niet eens is met mijn conclusies, zijn verdienste is dat hij een aantal elementen aanbrengt die mijn conclusies kunnen ondersteunen, zoals dat wij bijzonder voorzichtig moeten zijn.

Ik wil toch heel even blijven stilstaan bij het feit dat men zegt dat destijds wij een minister van Buitenlandse Zaken hadden, de heer Derycke, die er niets van wist; die nog nooit in Congo was geweest. Excuseer mij, maar ik denk niet dat het feit dat de heer Michel af en toe steak-friet is gaan eten in Lubumbashi – want dat deed hij – of een wandeling gemaakt heeft in Kisangani, of dat hij in Kinshasa de hand gaan schudden is van een minister van de Congolese regering tegen wie hier toen een aanklacht wegens genocide liep, hem veel bijgebracht heeft aan terreinkennis. Alleen was de politiek van de heer Derycke een voorzichtigheidspolitiek die naar mijn mening veel beter beantwoordde aan de realiteit van toen.

U, mijnheer de minister – en daarmee eindig ik – hebt zich beroepen op de ethische principes. Dat is hier trouwens ook door verschillende sprekers aangehaald. Ik heb daar alle respect voor maar ik herinner mij dat een niet onbekend professor, gespecialiseerd in ontwikkelingssamenwerking, van de universiteit van Gent regelmatig zei dat men in de buitenlandse politiek vrienden noch principes heeft maar wel belangen. Ik ben daar altijd even bij blijven stilstaan. Ik vrees dat het zo vaak het geval is. Met andere woorden, ik ben minder onder de indruk van dat argument dan sommige anderen beweren het te zijn. Maar goed, het is een argument dat te respecteren is. Alleen moet men dan inderdaad uitsluitend vanuit die overwegingen gaan werken. Wanneer wij vaststellen – niet enkel ik heb dat gedaan, maar ook de heer Van der Maelen – hoe de situatie daar op dit ogenblik is, denk ik dat onze ethische principes, hoe mooi zij ook mogen zijn, daar weinig vat op hebben.

01.16 Dirk Van der Maelen (sp.a-spirit): Nog één zin, mijnheer de voorzitter, ik zou graag van de minister horen of wij hem opnieuw kunnen zien nadat hij tussen 12 en 21 oktober zijn ronde gemaakt heeft, zodat wij niet opnieuw interpellaties moeten indienen maar wij de discussie die vandaag begonnen is voort kunnen voeren. Ik zou graag reageren op een aantal punten maar ik doe dat nu niet uit respect voor uw agenda, zeker wetend dat de volgende afspraak van de minister met mijn partijvoorzitter is en daar wil ik geen problemen mee krijgen.

années nonante doit nous inciter à la prudence.

Enfin, je respecte les principes éthiques invoqués par le ministre, mais, dans les relations internationales, les intérêts ont toutefois plus de poids que les principes.

01.16 Dirk Van der Maelen (sp.a-spirit): J'aimerais tout simplement savoir si le ministre sera à nouveau disposé ultérieurement à répondre à nos questions et observations au sujet de la politique africaine?

De **voorzitter**: Goed, daarover zal met de minister overlegd worden, mijnheer Van der Maelen. Ik stel vast dat de sprekerslijst nu is uitgeput.

Motions

Moties

En conclusion de cette discussion les motions suivantes ont été déposées.
Tot besluit van deze bespreking werden volgende moties ingediend.

Une motion de recommandation a été déposée par M. Francis Van den Eynde et est libellée comme suit:

“La Chambre,

ayant entendu l'interpellation de M. Francis Van den Eynde

et la réponse du ministre des Affaires étrangères,

demande au gouvernement

de ne plus mettre en œuvre sa politique en Afrique centrale de manière trop volontariste ni en fonction de notre passé colonial et de notre expertise présumée, mais au contraire d'appréhender la problématique à laquelle la région concernée est confrontée avec la plus grande circonspection et uniquement en collaboration avec des instances internationales.”

Een motie van aanbeveling werd ingediend door de heer Francis Van den Eynde en luidt als volgt:

“De Kamer,

gehoord de interpellatie van de heer Francis Van den Eynde

en het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken,

verzoekt de regering

niet langer haar Centraal-Afrikapolitiek op een zeer assertieve wijze en op basis van het koloniaal verleden en van onze zogenaamde deskundigheid te ontwikkelen maar integendeel de problematiek waarmede het betrokken gebied te kampen heeft met veel omzichtigheid en uitsluitend in samenwerking met internationale instanties te benaderen.”

Une motion pure et simple a été déposée par Mme Josée Lejeune et par MM. Luc Gustin, Cemal Cavdarli, Mohammed Boukourna et Stef Goris.

Een eenvoudige motie werd ingediend door mevrouw Josée Lejeune en door de heren Luc Gustin, Cemal Cavdarli, Mohammed Boukourna en Stef Goris.

Le vote sur les motions aura lieu ultérieurement. La discussion est close.

Over de moties zal later worden gestemd. De bespreking is gesloten.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 12.26 uur.

La réunion publique de commission est levée à 12.26 heures.